

Landsøkonomiske Meddelelser fra forskjellige Egne.

Fra Esromegnen. Græs- og Høudbyttet har paa Grund af den langvarige Tørke været ringe; Halm er man i Reglen daarlig forsynet med, og Sædafgrøderne, som maa bære den væsentlige Del af Udgifterne, ere i mange Tilfælde ikke som et Middelaars. Derfor ere, skjøndt de gode Kornpriser, Landmænd paa større Gaarde ofte temmelig haardt stillede, og den Kapital, der henstaaer til Forrentning i Ejendommene, er vistnok i Almindelighed større end rimeligt, naar Ejendommens Udvikling og forskjellige Grundforbedringers Udførelse ikke skulle lide Afbræk. Priserne paa gode Jorder ere omkring 800 à 1000 Kr. pr. Td. Land, — men her har ikke fundet mange Handeler Sted. For de større Ejendommers Vedkommende er Savnet navnlig Kapital-Styrke til dermed at møde indtrædende ugunstige Forhold; de bestandig stigende Udgifter til kommunale og andre Formaal gjøre Opgaven „at klare sig“, naar mindre god Afgrøde eller maadelige Priser indtræffe, bestandig vanskeligere. De mindre Ejendomme kunne forholdsvis bedre komme igjennem, idet Indskrænkning i Driftsudgifterne her lettere lade sig foretage. — Endel Havre — nyzeelandsk og canadisk — er anvendt, som ikke før har været benyttet; Rodfrugtdyrkingen vinder Indgang, men meget langsomt; man har paa nogle Gaarde anvendt Hundegræs i det foregaaende Aars Græsmarker og været meget utilfreds med Resultatet. Sansen for Husdyrbrugets Udvikling er fremdeles kun meget ringe hos den mindre Jordbruger her i Eggen; paa enkelte større Ejendomme er der dog en kjendelig Stræben efter at naa med ogsaa paa dette Omraade, idet man søger at finde Racen afpassede efter Forholdene og ved eget Tillæg og god Opfostring efterhaanden at naa til bestemte efter Kravet afpassede Former. De større Opdyrkningsarbejder have i Reglen havt et godt Aar, og om end de i de fleste Tilfælde arbejde med for stor Gjæld, maa dog Udbyttet

karakteriseres som taaleligt. Et Forsøg med Pilekultur ved Søborg Sø viser, at denne Form for Jordbennyttelse paa passende Steder nok lader sig anvende; men Baandpilen stiller store Fordringer saavel til Jordbundens Ernæringsøve, som til dens Fugtighedsforhold; og de klimatiske Forhold i Foraarsmaanederne ere uden Tvivl mindre gunstige her end ved Elben. — Arbejderforholdene i denne Egn ere ret gode, dels paa Grund af Vintervirksomheden i Skovene, dels paa Grund af de endnu vedvarende store Opdyrknings- og Kulturarbejder. — Paa meget humusrige Jorder vil altid „Jordblanding“ have Betydning som Middel til at tilvejebringe en forøget og forbedret Produktion; man har imidlertid ikke altid Blandingsmaterialet — Ler og Sand — saa nær ved Haanden, at et passende Kvantum kan udbringes og spredes til nogenlunde rimelig Pris; det er derfor ikke uden Interesse som „ny Foranstaltning“ i denne Retning, at Ejeren af Søborg Sø har ladet udføre en transportabel Sporvej i dette Djemed, ved hvis Benyttelse Transportafstanden spiller en underordnet Rolle, og store Jordmasser kunne føres ud og spredes i Lag paa 2 à 3 Tommers Tykkelse i flere Tusende Fods Afstand fra Læssestedet for c. 3 Kr. pr. Kubikfavn.

Fra Egnen Kjøbenhavn og Roeskilde. Naar jeg af Dem er opfordret til ved Aarets Udløb at se tilbage paa den founndne Tid og skal opgjøre Facit, ikke alene for den Del af Aarets Udbytte, der er ansat i gangbar Mønt og anbragt paa forsynlig Maade i et eller andet sikkert Papir eller i en solid Sparekasse, men ogsaa og navnlig for den Del, som man har havt Mod til at betro sin Bedrift til sammes Udvidelse og Forbedring, saa troer jeg at turde udtale nu som tidligere, at man vel giver en Del af Aarets Overflud den sidste Anvendelse, men dog nødig taber det første Punkt af Syn; man arbejder i Reglen med smaa Prioriteter, med god Jord, gode Afsetningsforhold, man fodrer sit Kvæg godt, har Dje for dets Forbedring, søger gjerne Til-lægskalve fra anerkjendte Besætninger og passer Bedriften ordentlig og fornuftig. Man har derfor sjelden følt de ringere Aars Kalamiteter anderledes end som svage Dønninger, der vel mindede om Verdens Omflistelighed, men ikke gjorde stor Skade. Aaret 1880 vil imidlertid synes noget over et Middelaar i Almindelighed taget; Høsten var i Reglen god, og da der dyrkes mest Rug og kun lidt Hvede, ere de høje Rugpriser komne Egnens Gaardbrugere meget tilgode; Byghøsten var over Middell, men Bygget her fra Egnen er gjerne haardt og tykfskallet og betales derfor ikke højt; Havren synes at give en Middelhøst. Vælleudbyttet naaer ikke samme i 1879. Her handles meget lidt med

Ejendomme, de fleste ere paa faste Hænder, og forblive gjerne gjennem flere Generationer i samme Slægt; skeer der en Handel, da er Prisen, hvor ikke farlige Omstændigheder forandre Forholdet, høj og har næppe forandret sig synderlig i de sidste 5 Aar. Arbejdsforholdene ere heldige, her findes en passende Arbejdsstyrke, der for Tiden kan finde stadig og ret vel lønnet Beskæftigelse til alle Tider paa Aaret, — men Folkemængden er ikke tiltagen i de sidste 10 Aar i nogen væsentlig Grad, et Bevis for, at den overflødende Masse maa udvandre, og da herfra nærmest til Kjøbenhavn, som her fra Egnen modtager en ikke ringe Del af den store Forøgelse i dens Folketal i senere Aar, — et for os meget gunstigt Forhold, saa længe ikke et Omslag i Hovedstadens blomstrende Udvipling sender os en Ladning Havarister tilbage til hjemlig Forsørgelse.

Fra Egnen Vest for Koeskilde. Endstjændt man maa talde Høstudbyttet godt for 1880, og Korn- samt Fedevarerpriserne gode, har Aaret dog i andre Retninger — ved Græsmangel, lavt Hø- og Rodfrugtudbytte, dyre Foderstoffer, Indbinding af Kvæget allerede midt i September — lagt stærkt Væslag paa Landmændenes Driftskapital, og det endelige virkelige Aarsudbytte vil derfor ikke kunne maale sig med 1879. En meget stærk udviklet Damptræksning har været Særkjende for dette Efteraar, og de fleste Bøndergaardene have deltaget heri. Om dette nu end maa siges at give hurtige Midler ihænde, og under visse Forhold højere Priser, saa er jeg dog af den Mening, at Damptræksning gennemført heri Danmark er til Skade. Der tages ikke tilstrækkeligt Hensyn til en god Opbevarelse af Halm og Avner, saaledes at disse senere komme til fuld Nytte. Arbejderbefolkningen demoraliseres ved en kort Tid at være stærkt optagen til høj Løn, for da senere at være uden Erhverv eller ialfald paa meget smal Tæring, og Arbejderen lægger ikke Penge til Side som Regel. Dersom Damptræksning fremmede Efteraarsarbejderne, saa vilde den være noget mere berettiget; men det er rene Undertagelser, at der haves Folk tilovers til Pløjning og lignende. Naar det saa er faktisk, at Damptræksværkerne ikke give saa mange Fuld — vel nærmest paa Grund af det forcerede Arbejde, — saa formaer jeg ikke engang at se den enkelte Mand's Fordel ved dem. Fordelen ved at komme først i Markedet med en Vare, der lader sig opbevare, er vist for en Del illusorisk, da det dog tilsidst kommer an paa det hele Verdensmarkeds Overflud, naar Gjennemsnitsprisen skal ansættes. Det er derimod glædeligt at kunne skjøne, hvorledes selv de mindre Jordbrugere lidt efter lidt lægge Bind paa bedre Kornrensning, bedre Sædekorn og Frøblan-

dinge, mere udviklet Rodfrugtavl, og derigjennem Jordens bedre Behandling, bedre Kvægstammer (som der end her er meget tilbage at ønske) og navnlig en kraftigere Fodring samt derved bedre og rigeligere Gjødning. Arbejderforholdene kunne ikke siges at udvikle sig til det Bedre. Siden Draning, Mærgling og andre Arbejder, som tildels lode sig udføre om Vinteren, ere aftagne, Damptærskning indført o. s. v. have Forholdene medført, at det meste Arbejde skal udføres om Sommeren, medens Landmanden ikke bruger synderlig mere end Halvdelen af Arbejdsstyrken om Vinteren. Naar hertil kommer, at Arbejderen helst søger Byerne om Sommeren, saa fremkommer let Trang paa Arbejdere den ene Halvdel af Aaret og Overslod i den anden Halvdel. Om Sommeren er det derfor meget vanskeligt at faa dygtige ugifte Arbejdere, og den Sværm, der atter drager tilbage til Landet om Efteraaret, er ikke de bedste Individuer. Dersom der gaves saadanne holdbare Kontraktregler, som tillode at fikke sig Lyende fra November til November, saa var der Udfigt til i Praxis at kunne modarbejde den overhaandtagende Lyst til kortvarige Tjenesteforhold, der ikke ere mindst skadelige for Lyendets egne Interesser; men i Virkeligheden kan jo et Lyende, der intet ejer, forlade sin Tjeneste, naar det vil, og kun lade Husbonden Udfigt til en Proces uden gavnlige Følger. Sluttelig skal jeg kun bemærke, at man maa haabe paa en mild Vinter og et tidligt Foraar, da Halmforraadene ere stærkt nedgaaede paa Grund af den tidlige Indbinding.

Fra Ringstedegnen. Deres fremsendte landøkonomiske Spørgsmaal har jeg havt den Ære at modtage og skal besvare dem efter bedste Skjøn, men maa forudskikke den Bemærkning, at Svarene upaatvilelig ville undre Dem, da Aaret saa almindelig omtales som et for Landmændene særlig gunstigt Aar; ja det veed jeg ogsaa, at det er for flere Egne. Denne Egn er vel en af de iaar mindst heldig stillede; Hveden var ualmindelig tynd og uren i Bunden og led flere Steder af Røst paa Straa og Avn, saa Udbyttet kun vil blive 6 til 10 Fold. Rugen led meget ved Nattefrosten, saa den giver, ligesom Bygget, megen Smaafæd (i en Stak hos mig gav Bygget $\frac{1}{7}$ Smaafæd), og Rugen vil give noget lignende. Men de gode Priser ville bøde meget paa reducerede Fold. Mejeriudbyttet er ogsaa meget reduceret, idet Forsommeren var kold og tør, hvorved Ager- og Enggræsarten hæmmedes meget, saa man nødtes til at opgræsse en Del af det til Slæt bestemte Areal, hvorved Høavlen blev meget reduceret, hvilket nu gaaer ud over Køerne og Pengepungen. Aaret vil saaledes i sin Helhed højest kunne betegnes som *Medelaar* og saaledes kun lige kunne bære de

absolute Udgifter. De unge Landmænd, som ere blevne Ejere eller Forpagtere i de senere Aar, og som ikke have Formue at staa imod med, sidde visse under meget trykkende økonomiske Forhold og slæbe Tiden hen i Haab om bedre Aul og stedsvarende høje Priser paa Produkterne. Flertallet af Bønderne her er Livsfæstere eller Arvefæstere, — særlig de førstnævnte have det bedst, idet de sidde for lave Afgifter, fra 2 til 4 Kr. pr. Td. Td. Hos Enkelte er Fremgang, men Flertallet, som kun har fulgt Faderen i Hjemmet, bliver ved hans forældede Virksomhed.

Sansen for et bedre Husdyrhold er ikke udviklet her og viser sig kun ved bedre Fodring af Kvæget og derved et forøget Svinehold og Svinefedning. De sidste Par Aar rejstes mange smaa Vindmøller til Sædegrotning til Kær og Svin. Arbejdsforholdene have været normale, men det er rimeligt, at nogen Arbejdsløshed snart vil komme; dette foranlediges ved, at flere Bønder tørstede hele Aarsen ud i Efteraaret med lejede Damptræskværker og derved indskrænkede Folkehølet.

Fra Skarritsøegnen. I det Hele taget troer jeg ikke, at de økonomiske Vanskeligheder ere store for Landmændene her paa Egnen, idet de fleste sidde godt i deres Ejendomme, med Undtagelse alene af nogle enkelte Bønder i en Naboby, som købte deres Gaarde til Ejendom 1866—70 og strax solgte Dele igjen af dem, hvorved de kom til at sidde uden synderlig Gjæld, men saa kom de gode Aar, og dér vilde de spille Herremænd og lærte saa ogsaa at skrive Bøger, og det kan en Bøndegaard ikke taale. Bønderne ere desværre gaaede meget frem i Forfinelse, og det er jo en dyr Fornøjelse. Her har ikke været mange Handeler. Priserne ere for Bøndergaarde 800—1000 Kroner pr. Td. Land god Jord. Paa de fleste Eiendomme er der endnu ikke tilstrækkelig Sans for bedre Saafød. Rodfrugtdyrningen breder sig derimod langsomt, men sikkert. Græsmarkerne have Bønderne endnu ikke tilstrækkelig Sans for, men de se dog med Forundring paa vore Græsmarker her paa Gaarden, der have været saa absolut bedre end de omliggende Bønderjorders, og det synes dog, som der begynder at vise sig lidt Lyst til at søge at forbedre deres, ved at henvende sig til mig om Raad med Hensyn til Græsfrøet etc. Man er nu atter ivrig efter fra bedre Besætninger at søge sine egne forbedrede ved Indkjøb af Kalve. Det var i nogle Aar standset her fra Gaarden, men nu er Efterspørgslen saa stærk, at vi ikke kunne opfylde alle de stillede Ønsker. Ingen nye Udtøringsarbejder ere paabegyndte, men et af de gamle her paa Egnen, „Saltkælvig“, fyldes mere og mere med Vand. Af nye Redskaber ere kun at nævne her paa Egnen Ringtromlen, der udbredes

stærkt, og her hos os Stangtromlen samt nogle Skrællere, vi benytte ved Grønjordsplojning. De ere som et lille Plovlegeme, der sættes paa Ploven i Stedet for Langjern og strælle Grøn-jorden 2 à 3" dybt, som altsaa bliver en Slags Reolplojning, idet selve Ploven tager det dybere Lag, som lægges oven paa Grønsværen. Her er rigelig Arbejdskraft, og der findes en Del Arbejdsløshed allerede her paa Egnen. Her hos os har der i December Maaned som mange andre Steder været Klage over vort Smør, idet der siges, at det er oliet etc. Vi havde det samme forrige Aar ved samme Tid, og vi forstode ikke Grunden. Imidlertid have vi her faaet den Tro, at det ligger i Fodring med Gulerødder, hvormed vi nu ere hørt op og have erstattet dem med Runkelroer, og nu synes Smørret bedre.

Fra Ods herred. Høsten 1880 er den bedste, som er kjendt paa denne Egn i en lang Række af Aar. Foldene ere gode og Sæden af fortrinlig Kvalitet. Hvem der fik tærsket i rette Tid og navnlig solgt Bygget har havt et ualmindelig godt Aarsubbytte af Kornavlen. Udbyttet af Græs- og Fodermarkerne afhænger saa meget af Besætningens Godhed og Mejeriets Drift, men bør dog regnes til de særdeles gode, da Priserne for Egnens Fedevarer, Smør og Svin nu et helt Aar have været forholdsvis høje. I det Hele arbejder Landbruget ikke under økonomiske Vanskeligheder paa denne Egn. Forrentningsbyrden er kun undtagelsesvis tryk-kende hos enkelte yngre og hos andre, som gjennem en Række Aar have forsamlet Driften, og samtidig levet uregelmæssig og over Evne. Naar Ejendomme komme paa saadanne Hænder, maa Linen paa en Maade løbes ud, inden de skifte Herre. Kun enkelte frie Handedeler med Fordejendomme har fundet Sted og da til sædvanlige høje Priser.

Skulde jeg pege paa Savn, som hæmme Landbrugets Udvikling, da savner Egnen i høj Grad den Paavirkning, der i andre Egne gaaer ud fra de større Gaarde. Dernæst kræver det nyere Agerbrug et større Maal af Intelligens og Indsigt, end Flerheden raader over. Endelig er Landbosforeningsvirksomheden for svag. De enkelte større Ejendomsbesiddere, der findes i Ods herred, mærkes ikke udenfor deres egen Bedrift, og blandt de mindre Landbrugere savnes som oftest baade Evner og Tid til at arbejde udenfor egen Bedrift. En duelig Landbrugskonsulent kunde sikkert udrette meget, da Interessen for Landbrugets Udvikling er ret levende blandt de mindre Landbrugere, og mange af dem savne ikke pekuniære Midler til Forbedringer. Dernæst er der mange Opgaver, som det større Agerbrug kan magte alene, men som de mindre Landmænd maa forene sig om. Her er der Trang til at

faa Interesserne arbejdede sammen, og de gode Følger deraf vilde ikke udeblive. — Rodfrugtdyrkingen bliver mer og mer almindelig og indtager Aar efter Aar større Arealer. Der anvendes ogsaa større Omhu for Besaningen af Græs- og Kornmarkerne end tidligere. Sansen for gode Husdyr, især godt Kvæg, er meget levende her i Odsherred. I denne Vintertid komme næppe to Naboer sammen, uden at Stalden gaaes igjennem, Køerne eftersees, og flere eller færre Individers Fejl, Fortrin og Historie drøstes med en Udførlighed, der kun kan udholdes af virkelig interesserede. Gode Køer kunne næsten ikke kjøbes, det er kun Udskuddet, der kommer paa Markedet. Derimod indføres aarlig ikke saa fortrinlige Køer især fyenffe. Indtægten af Mælkerier og Svinefedning er for mange smaa Gaarde Hovedindtægten. Der fodres vel en Del Sæd op, men dog mest Kraftfoder som Klid og Olieager. Odsherreds Landbosforening har i nogle Aar holdt „Tyreskuer“ og hvert Aar uddelt enkelte Præmier til de bedste Tyre, men Virkningen deraf var saa godt som uden Følger. I afvigte Aar opgav man Præmieringen og anvendte Pengene til Indkjøb og Leje af de bedste Tyre paa Stuet. Det er Foreningens Hensigt ad Aare at søge at komme i Besiddelse af saamange gode Tyre som muligt, da alle erfarne Opdrættere ere enige om, at de unge Tyre af daarlig Afstamning staae Egnens Kvægavl i høj Grad.

Fra Samsø. Aarsudbyttet har været godt, navnlig i Modsatning til forrige Aar, og fuldkommen saa godt som i 1878, da der i 1880 har været nok saa megen Kjerne i Sæden, om end ikke saa megen Halm. Priserne have jo ogsaa været gode paa næsten alle Produkter. Enhver driftig Landmand her, der ikke altfor meget er trykket af Fortids Gjæld, kan godt klare Renter og øvrige Udgifter. Naar Landmændene, navnlig her Bønderne, have ondt ved at klare Udgifterne, saa ligger dette ikke i, at disse egenlig have været for store, men fordi Vedkommende har forsømt at arbejde og bringe mere ud af Jorden i Tide. Næsten alle Gaardejendomme her ere Arvefæstejendomme, som i Almindelighed mere eller mindre parcellerede gaa fra Forældre til Børn. Ejendomshandler ere derfor ikke mange, enkelte komme af forskellige Grunde til Tvangsauktion og blive da som oftest betalte for højt, idet Arvefæsteafgifter og Dens Afstand fra andre Landsdele ikke nok komme i Betragtning af Kjøberne. Et af de føleligste Savn for Dens Landbrug er en god Havn paa et passende Sted, hvor Dampskibe kunne løbe ind og paa bekvem Maade indlade og udlosse Kreaturer og disses Produkter; for Kornhandlen ere Forbindelserne nu jævnt gode. Forbedringer af Kreaturerne og deres Produkter er det, der mest maa arbejdes for her, mange

Steder er det gaaet godt, om end langsomt frem hermed, men hos mange Bønder staaer det endnu langt tilbage. I det Hele taget maa man dog prise Fremgangen, naar man seer hen til, at for 20 Aar siden var det faste Kjøhold og Fodringen saa slet, at de fleste Gaardmænd om Vinteren maatte købe Smør og Ost. Indtægten af Kvægbesætningen toges den Gang mest ved Salg af Køer, Kvier og Stude til temmelig lav Pris, saa Profitten var lille, men Køerne vare bekendte for nøjsomme, haardsføre og dog mælkgeivende, naar de kunde saa nogenlunde passende Foder. Fodringen og Udvalget af Køer er mange Steder endnu slet her, man blander for meget de forffjellige Racer sammen og holder sig ikke til en bestemt, bekendt god Race. Dog ogsaa heri er der Forbedring, som ved en stadig og god Dampskibsforbindelse vilde paa bedste Maade kunne udvikes. Produkterne af Køerne ere heller ikke saa gode, som de burde være, Bønderkøerne her kunne ikke vel finde sig i at faa Udsættelse og deraf følgende Prisnedsættelse hos Kjøberne, naar Produktet er mindre godt; de mene steds at levere det ligesaa godt som enhver anden, og de ville vanskelig lade sig lære. Med Bestræbelserne efter gode Kornvarieteteter, Saafæd og Rodfrugtdyrkning gaaer det smaat fremad, endnu mere smaat med Græsmarkerne Forbedring. Disse ere i Almindelighed anviste en for slet Plads i Sædkistet, og der bliver faaet for saa Græsvarieteteter foruden Kløverarterne. Her er ganske vist Fremgang i Husdyrholdet hos de mere fremragende Gaardmænd, navnlig ved, om muligt er, at samle Resterne af den gamle, gode, sortbrogede eller graa Samsø-Kvægstamme og udvikle den paa bedste Maade. Dette er ogsaa lykkes temmelig godt for Enkelte, og der findes heraf nogle gode Stalde, ligesom ogsaa af Angler- og Airshire-Køer. En Landvinding ved Inddæmning fra Havet paa den nordøstlige Side af Den har endnu ikke vundet sig særdeles heldig, nærmest fordi den der anbragte Vejrmølle til at male Vandet ud ikke er tilstrækkelig under Vandforholdene, især iaar. Sæddækkerharver og Ringtromler lade til at vinde nogen Indgang her, hvorved Arbejdet især ved Foraarsaaningen formindskes betydelig. Arbejderforholdene have været og ere bedre iaar end forrige Aar, og ikke mange have maattet søge Arbejde udenfor Den. Der vil dog nok i Slutningen af Vinteren blive noget mere knapt med Arbejde, da Tærstningen er langt fremstreden.

Fra Bordingborgegnen. For Bordingborgegnens Bedkommende tør man nok sige, at Landbrugets Udbytte i det forløbne Aar har været mere end sædvanlig godt, thi vel led Vinterfæden en Del af Barfrosten sidste Vinter og Foraars, saa at Gjen-

nemsnitssoldene baade af Hvede og Rug næppe blive høje, men dette opvejes rigelig af, at Byghøsten var fortrinlig, og at ogsaa al anden Baarsæd giver over en Middelhøst. Det er ogsaa aldeles tydeligt at mærke paa Stemningen blandt Landmændene, at Aaret er godt, og et godt Aar kunde ogsaa godt behøves, thi selv om man end ingenlunde kan sige, at Landmændene her paa Egnen — naturligtvis med Undtagelse af Enkelte, der have kjøbt eller forpagtet for dyrt — arbejde under vanskelige økonomiske Forhold, saa er der dog altid Arbejder og Forbedringer i Agerbruget, der opfattes og opsættes, indtil et saadant bedre Aar giver Stødet til deres Gjennemførelse. At Forholdene ere ret funde og gode, fremgaaer ogsaa deraf, at saa faa Ejendoms-handler foregaa. Som Exempel paa Ejendomspriserne kan anføres, at en Gaard paa c. 70 Tdr. Ld., dels sandede og dels Mosejorder, er solgt med Besætning for c. 660 Kr. pr. Td. Ld., hvorimod gode Jorder, især naar de ikke ere for langt fra en Kjøbstad, have opnaaet Priser af 900 Kr. og derover pr. Td. Ld. — Naar man skal nævne, hvad der væsentlig hæmmer Landbrugets Fremgang her paa Egnen, saa maa det jo indrømmes, at Sænsen for et fortrinligt Husdyrholds Betydning ikke er tilstrækkelig vakt, og at Dræningen, der delvis er foretagen paa de allerfleste Bøndergaardene, er udført saa daarlig, at den, om den end nogenlunde afhjælper det Krav, der for Øjeblikket stilles til Jordens Tørkløggelse, vist næppe i Fremtiden vil vise sig holdbar, og vil, da Kort over Dræningen ikke ere optagne, næsten blive umulig at vedligeholde. Dog hæmmes Fremgang i Agerbruget endnu mere, for betydelige Arealer her paa Egnen, ved en mangelfuld Vandafledning igjennem de større Vandløb. For Tiden er man ved at regulere Hovedvandløbet fra den c. 1000 Tdr. Ld. store Barremose og ved Udløbet af dette i Munøfjord at forsyne Kysten med Dæmninger. Dette er et ret betydeligt Arbejde, der foruden at bidrage til en bedre Afvanding af store, allerede tidligere opdyrkede Arealer, vistnok vil bringe mange Tønder Land, af hvad der hidtil har været daarlig Eng, under Plov. Men en lignende Afgravning trænger den store Kjøngmose til, og der er endda foruden den store Mosedrag nok, som haardt trænge til, at Vandstanden i dem skal sænkes saameget som muligt.

Skjøndt her jo ganske vist gøres noget for at faa nye og bedre Varieteter af Saafrø, saa tør man dog ikke sige, at der arbejdes stærkt i den Retning, og ligeledes gaaer det kun langsomt, men dog stadig frem med Kødfrugtdyrkningens Udbredelse. Græsmarkerne blive stadig noget stedmoderlig behandlede, de udlægges vel langt fra Gjødningsen, og det er kun undtagelsesvis, at Bønden har begyndt at udsaa de gode Græsarter, som i de senere

Har mere og mere ere komne i Handelen. Fra de bedre Kvægbesætninger er der en Del Efterspørgsel efter Tillægskalve, hvilket jo tyder paa, at Folk ønske noget bedre, end hvad de have, og dette har naturligtvis bidraget meget til, at Besætningerne nu ere langt bedre, end de vare for en Del Aar siden, men her er dog, som allerede ovenfor fremhævet, et af Landbrugets svage Punkter. Her paa Egnen kan der i Vinter næppe ventes at blive Mangel paa Arbejde, og Forholdene ere i saa Henseende ret sunde og gode. Af særlige Foranstaltninger til Landbrugets Fremme kan fremhæves, at enkelte nyere Redskaber vinde Fremgang, Ridsaaning vil vist begynde at anvendes. Ringtromler vinde stedse Anerkjendelse, og stærkt er Opmærksomheden henvendt paa Centrifugesystemet i Mejeriet, der er komplet gennemført i to af Egnens største Mejerier, men som dog vist endnu, mest paa Grund af Kostbarheden ved Anlæget, næppe vil naa at fortrænge Isstystemet. Præmiering af veldrevne Huslodder drives her i Almindelighed med ret betydelige Pengemidler, og der er vistnok ingen Tvivl om, at disse Penge ere godt anvendte, thi ikke alene virke de til den enkelte præmierede Huslods forbedrede Drift, men ved Eksemplets Magt bidrage de til, at mange andre Husmænd anvende mere Tid og Arbejde paa Lodden end hidtil. — Blandt nye og særlige Foranstaltninger til Landbrugets Fremme tør man vel næppe anføre, at en af Egnens større Jordbrugere har begyndt — med Dølgivelse af største Delen af Kvægbesætningen — og ved Anvendelse af store Masker af Kunstgødning, at basere Hovedindtægten af sin Gaard paa Salg af Korn, og om muligt Halm. Størstedelen af Gaarden drives da uden Brak, stiftet med Rug og Byg, dyrkes med en meget stor Hestebesætning, saa at der i Almindelighed naaes at pløje to Gange om Efteraaret, og med en særlig Del af Arealet i Bezelbrug med Staldfodring af Besætningen. At denne Drift vil kunne holde i Længden, synes lidet troligt, men at den, saalænge Gaarden har gammel Gjødningskraft at tilskyde, kan give et stort Udbytte, er jo temmelig sandsynligt.

Fra det nordøstlige Falster. Landbrugets Aarsudbytte har været godt i det forløbne Aar — en god Høst forrige Aar 1879, en udmærket Høst sidste Aar og gode Priser. Mange Landmænd, navnlig mindre Jordbrugere, arbejde dog sikkert under et økonomisk Tryk. Forrentningsbyrden er i Reglen ikke saa meget stor, men stor nok til, at den i Forbindelse med kostbar Levevis og ringe Arbejdsomhed bringer den virkelige Status til at gaa tilbage. Det er vistnok kun meget faa, der gjør Fremgang i økonomisk Henseende. For Folk, der ere begyndte at gaa tilbage, er Procuratorvæsenet en hel Ulykke. Der finder meget faa Ejendoms-

handler Sted. Men vi komme endnu ofte op til 1000 Kr. pr. Td. Land. Det, der særlig trykker her paa Egnen, er, at Jorderne ere meget medtagne og ikke ved det hidtil fulgte System kunne bringes fremad med Hensyn til Kraft. Der høstes i Reglen god Hvede, da al Gjødningen gives til Brakmarken, men de efterfølgende Afgrøder ere i Reglen meget tarvelige. Græsmarkerne ere daarlige, som Følge deraf er Kvægholdet alt for ringe og urentabelt, og altsaa Jordens Fremgang i Kraft umulig. Kun den arbejdsomme meget økonomiske Mand kan ved slikt System endnu holde sig. Bøndergaardenes Jord trænger i meget høj Grad til Gjødning. Rodfrugtdyrkning vinder meget ringe Indgang, og ogsaa i de fleste andre Henseender ere Folk bragte tilbage. Enkelte begynde at anvende lidt Hundegræs og Draphavre i Udlægsmarkerne, hvilket viser sig meget heldigt overalt. Ligeledes vinde de mecklenburgske Stalde nogen Indgang, og det maa kaldes heldigt, thi det, der trænges til, næst efter mere Gjødning, er en bedre Opbevaring af den, man allerede har. Kreaturholdet gaaer kun smaat fremad, og kun naar man sammenligner det med, hvad det var for mange Aar tilbage, er der kjendelig Fremgang.

Fra Nordfalster. For Djeblikket arbejder her paa Egnen Landmændene i Almindelighed ikke med større økonomiske Bænskeligheder, end at de kunne overkomme dette, og saalænge vi kunne beholde saadanne Fedepriser, som vi nu have, saa troer jeg ogsaa, at det vil gaa for de fleste; men skulde Priserne paa Produkterne falde noget, saa troer jeg, at en Del af de senere mindre Landejendomsstjebere har paataget sig en for stor Forrentningsbyrde. Ikke mange, men dog nogle Ejendomsbandler med Bønderjord ere gjorte i den sidste Tid, og hvor Jorderne og Bygningerne have været nogenlunde gode, er der betalt højt flere Steder, især for smaa Bøndersteder, indtil 1000 Kr. pr. Td. Land.

Fra Østlolland. Man har i det Hele i de senere Aar faaet mere Tillid til Landbruget, og blive Priserne paa Kornet nogenlunde de samme som iaar, kan Landmanden se Fremtiden imøde uden Betymringer. Ejendomsandel finder kun meget sjældent Sted her paa Egnen; de enkelte Hændeler, der have fundet Sted, betinge de samme Priser, der ere betalte de foregaaende Aar. Det synes ogsaa, som der i de senere Aar er kommet en større Ro og Sikkerhed ind i det store Landbrugs Virksomhed; de stærke Tilløb, der gjordes for at indføre Forandringer saa i den ene, saa i den anden Gren af Bedriften, ere nu saagodt som op-

hørte, og da samtidig Arbejderforholdene have undergaaet en heldig Forandring, kan man vistnok sige, at de større Gaardes Agerbrug arbejder langt solidere end for en 3 à 4 Aar tilbage. At der i det mindre Agerbrug, Gaardmandsbruget, arbejdes med stor Ro, kan vist næppe fremhæves som heldigt; her er der saameget at røre op i, og alle de Fremskridt, som Gaardmanden snarest muligt burde gaa ind paa, hæmmes ved den fuldstændige Ukyndighed, som findes hos ham paa Mejerivæsenets Omraade. Der er vist næppe nogetsteds, hvor Produktionen af Vinteresmør i det store Aalsbrug er saa betydelig som paa Volland-Falster, men der er vist heller ikke nogetsteds, hvor Vinterproduktionen i Gaardmandsbruget er saa ringe og saa daarlig som netop her, og det er ligefrem forbausende, at man hos unge, slinke og vakte Gaardmænd kan træffe Mælken paa Hylberne under Kostet i Dagligstuen. Naar man taler med dem derom, saa klages der jo altid over den ringe Pris, indtil 50 Ore mindre pr. Pd. end for Herregaardsesmørret, men skal den sande Grund fremhæves, bliver det jo den, at Varerne ere saa flette. At sælge Mælken til Fællesmejerierne er ubetinget en Fordel for Gaardmanden, men hermed er jo ikke Alt gjort, thi en bedre Fodring i Kostalden maa jo engang nødvendigvis følge med. Fællesmejerierne faa for Tiden meget store Priser for deres Smør, og det selv saadanne, der kun have lidt og dertil daarlig Mælk, hvor største Parten af Køerne ere gammelmalkende, og som fodres yderst tarvelig. Denne Pris, næsten den samme som for bedste Bæse Herregaardsesmør, ville de næppe kunne regne paa at faa ad Aare, og der vil sikkert blive gjort stor Forskjel paa Smør af Mælk, der er bragt frem ved en god Fodring, og Mælk af gammelmalkende og slet fodrede Køer. At Gaardmanden ved at drive sit Mejeri selv og drive det godt, kan have overordentlig smukke Resultater, have vi særdeles smukke Exempler paa herovre, navnlig paa Falster, hvor Gaardmændene i hele Byer, som f. Ex. Tunnerup ved Korselitze, drive Mejerier, der kunne maale sig med Herregaardenes. Hvad Mejerierne paa de sidste angaaer, da har man her hele Opmærksomheden henvendt paa Centrifugen, og der er vel nu næppe Tvivl om, at den vil finde stor Indgang overalt. Hvem der nu ikke er gaaet med til Anlæggelsen af Vand- og Ismejerier, kan jo ikke andet end glæde sig over at have sparet sig for den betydelige Udgift, disse have fordret.

Square head Høden og Chevalier Bygget ere nu de almindeligste Kornvarieteteter, der bruges her i Egnen, og hvorvel der ikke gjøres nok for at tilvejebringe en bedre Saafæd, saaar man dog mere og mere Ojet op for, at det ej er ligegyldigt, hvad man saaar. Rodfrugtdyrkningen vinder kun meget lidt

Indgang her paa Egnen, og man synes i den senere Tid ikke at tillægge Noen til Malketøen saa stor en Værdi, som man har været tilbøjelig til tidligere. Hvad Husdyrholdet angaaer, da er her Fremgang at spore, det er jo ikke saa vanskeligt at gjøre Fremmskridt i denne Retning, da der er en let Adgang til at kjøbe Kalve fra de gode Herregaardsbesætninger, her findes. Ogsaa i Hesteavlen er Fremgang, men der skal jo Aar til for at denne rigtig kan kjendes. Der har i det forgangne Aar været rigeligt Arbejde at faa, og man venter ej heller i denne Vinter videre Arbejdsløshed.

Fra Vestkolland. Med Hensyn til Aarsudbyttet har Landbruget været heldigere stillet i 1880 end i de foregaaende Aar, om man end ikke ganske har forvundet det Tryk, de have efterladt. Kornhøsten har gjennemgaaende været god, hvilket tilbøls ogsaa har været Tilfældet med Mejeriudbyttet, og Priserne paa Landbrugets Produkter have i det Hele taget været tilfredsstillende, saa der er næppe gyldig Grund til Klage, ialtfald for de Landmænd, der have kjøbt til rimelig Pris og ere i Besiddelse af den fornødne Driftskapital. — I de senere Aar er der ikke steet saa saa Egen-
domshandler, der næppe ere ganske heldige for Kjøberne, dels fordi Priserne have været temmelig høje, og dels fordi Vedkommende ikke har haft tilstrækkelig Kapital til Udbetaling og Drift. Jeg anseer det for umuligt, ialtfald paa Agerbrugets nuværende Standpunkt og med de lokale Forhold for Dje, selv for en meget dygtig Landmand at kunne drive saa meget ud af Jorden, at han kan forrente Kjøbesummen, svare Statter, kommunale Afgifter og Tiender, betale Driftsomkostninger og leve selv med Familie. Den Del af Kjøbesummen, der bliver udbetalt, og som det maa forudsættes, at Kjøberen selv ejer, troer jeg i Reglen maa betragtes som skrinlagt, det er en Sum Penge, der udbetales for at komme i Vej, og som man ikke maa vente at se mere til. Hvor Gaardene i en længere Aarrække have været i Ejerens Besiddelse og ere kjøbt under daværende heldige Betingelser, stiller Forholdet sig langt gunstigere. En Aarsag til, at Ejendommene blive for dyre, ligger uden Tvivl i, at der paa mange af dem er opført for store og kostbare Bygninger, der ikke passe til vedkommende Ejendoms Størrelse og ikke egne sig for den Mand, der er henvist til at leve alene af sin Bedrift. Jeg skal som Exempel anføre en Gaard, der for Tiden er tilsalg, og hvortil der hører 79 Tdr. Land jævnt god, men udbrænt Jord samt 3 Tdr. Ld. Skov, for hvilken der forlanges 100,000 Kr., og denne høje Kjøbesum fyldes de der værende Bygninger, af hvilke Stuehuset egner sig mere for en 3 Gange saa stor Gaard. Skal der foruden Jordens

Bærði, der sjældent bliver sat for lavt, tillige betales en betydelig Sum for de til Ejendommens Størrelse mindre passende Bygninger, saa er dette et Misforhold, der indvirker uheldig paa Agerbrugets Udvikling og let kan føre til „Rovdrift“ og mulig senere Tvangssalg for vedkommende Ejere. Jeg troer, det maa og bør være enhver Landmands Opgave at søge sine Bygninger opførte saa billig som muligt og helst, specielt hvad Udhusene angaar, af Bindingsværk; thi saadanne Bindingsværkshuse kunne uden meget stor Bekostning udvides, forandres og ombygges efter de Fordringer, Landbruget stiller til forskjellige Tider, og derved gives Landmanden Lejlighed til at følge med og benytte Konjunkturerne, medens han med kostbart opførte grundmurede Bygninger i Reglen er tvungen til, trods Manglerne, at bruge dem, som de engang ere opførte og indrettede. I de senere Aar er der i stor Mængde opdukket en for Ejendomshandelen og oftest specielt for Kjøberen sikkert skadelig Race, nemlig Kommissionærer, der, efter hvad man hører, ikke altid paa den heldigste Maade søge at bringe Handelen i Stand, og kunde man komme rigtig tilbunds i disse Forhold, vilde det maasse nok kunne oplyses, at disse Folk have hjulpet adskillige især Husmænd og mindre Jordbrugere, der selv ere ukjendte med de sande Forhold og loffede ved gyldne Udsigter, fra Dynen i Halmen. Af større Ejendomshandlere har kun en enkelt fundet Sted her i Eggen, derimod ikke saa ganske saa smaa og mindre. I Almindelighed er Prisen 900 à 1000 Kr. pr. Td. lb.

Vi ere her paa Eggen hovedsagelig henviste til Korn dyrkning; Enge og naturlige Græssange ere sjældne undtagen paa Strandgaardene, saa vi maa søge ad kunstig Vej at producere Græs til vore Besætninger, hvilket virker hæmmende paa Udviklingen af Mejerierne, da Kvægbesætningerne gennemgaaende ere smaa i Forhold til de respektive Gaardes Størrelse. Almindeligt dyrkes Jorden i 6 Marker med Brak, 3 Halme og 2 Aar Kløver og Græs; men heri ligger et Misforhold, idet de sidste Afgrøder enten give ringe Udbytte, fordi de komme for langt fra Gjødningsen i Brakareet, eller ogsaa fordres et betydeligt Tilskud af kunstig Gjødning. I mange Tilfælde indskydes midt i Rotationen en Fodermark, der gjødes med Staldgjødning, og herved er man alt kommen et godt Skridt videre med Hensyn til den rette Bærelse mellem de dyrkede Planter; men endnu mangler en Del, og en mægtig Løstestang i saa Henseende vilde det sikkert blive, om den projekterede Sukkerroefabrik ved Næstved kom i Gang i Forbindelse med en Jernbane gennem Nørreherred. En saadan Fabrik vilde bidrage, og sikkert paa en heldig Maade, til en gjenemgribende Forandring i vort hele Agerbrug; vi vilde gennem

Sukkerroedyrkingen komme ind paa en gennemført Vejledrift, dñh Behandling af Jorden, Kvægfydning og derved blive satte istand til at producere mere Gjødning og forbedre Jordens Produktions- evne. Kunde vi faa en saadan Roesukkerfabrik med fornøden Lo- taljernbane i Gang, vilde vi her være heldigere stillede end mange andre Egne i Landet, og ere det alt i adskillige Retninger. Vort Klima tillader vore Afgrøder at udvilles og modnes paa en hel- dig Maade; vi ere istand til at producere fortrinligt Maltbyg og kunne sikkert derigjennem, benyttet paa rette Maade, staffe os en rig Indtægtskilde. Hvad vore Kommunikationsmidler an- gaaer, da have vi ved en ugentlig Forbindelse med England Ud- gang til god Afsetning af vore forskjellige Produkter; men denne Udgang bliver næppe i alle Retninger benyttet i den Grad, som den burde; saaledes gaaer mærkelig nok største Delen af vor Smør- produktion gennem kjøbenhavnske Mellemhandlere til England; hvad var vel naturligere end en direkte Udførsel?

Saa snart gode Kornvarieteter tilbydes, søger Flertallet af Landmændene at forstaffe sig disse, idet der derved er Sandsynlig- hed for et forøget Udbytte og forbedret Sæd som Handelsvare. De Kornvarieteter, der i den sidste Tid have spillet Hovedrollen, er square head Hvede og Hallets Byg, af hvilken der sidste Aar blev indført adskillige Smaapartier som Forsøg. Saaesæd tages gennemgaaende af den smukkeste og bedst udviklede Sæd, som man nderligere søger at forbedre ved meget omhyggelig Rensning og Sortering. Af Koer er hidindtil dyrket meget lidt; dog er der sidste Aar dyrket mere end almindeligt og da især Sukkerroer, idet adskillige Landmænd have ønsket at gjøre sig bekendte med disses Dyrkning, inden de ved det eventuelle Anlæg af en Sukkerfabrik ville dyrke større Arealer. Til Græsmarkerne søges bedre Frø- blandinger og Anskaffelse af bedre Frø end tidligere.

Fra de mange fortrinlige Besætninger af rent Angletvæg, der nu findes her i Stiftet, er det ikke vanstelig at staffe sig Tillægskalve, og bliver dette Middel ogsaa efter stor Maalestok benyttet af de mindre Jordbrugere for derigjennem at forbedre deres egne Besætninger. Ved vort aarlige Dyrstue for hele Stiftet har man rig Lejlighed til at se Prøver af det virkelige fortrinlige Kvæg, her findes, og ikke mindst glædeligt er det at se de Dyr, som Husmænd og mindre Jordbrugere fremstille. Pro- duktionen af Smør er ogsaa i de senere Aar stegen ikke ubetyde- lig, et praktisk Bevis ikke alene paa bedre Kvægbesætninger, men ogsaa paa en heldig Udvikling af Mejeridriften. — Af nye Red- skaber ere nogle Beermanske Skrællepløve anskaffede hist og her; hvorvidt de imidlertid ville finde almindelig Anvendelse paa vare stærke, bindende Jorder, er vist tvivlsomt, tilmed da det Exemplar,

jeg har havt Lejlighed til at se, var meget tungt at trække. — Arbejdsforholdene maa ansees for forholdsvis gode. Den dygtige, paalidelige Arbejder vil meget sjældent mangle Arbejde. Omregulering af større Vandløb har i Sommerens Løb beskæftiget mange Hænder og givet god Fortjeneste. Hvis Vinteren ikke bliver altfor streng, vil der kun undtagelsesvis være Tale om Arbejdsløshed, i modsat Fald, som det for Tiden tyder paa, kan det maasse blive vanskeligt nok at skaffe Arbejde overalt.

Fra Midtshen. Høavlen har været ringe, men Kornavlen har været udmærket, Halmen er fortrinlig, tør og nærende; ligesaa har Kartoffelavlen været god og Rodfrugtaavlen omtrent som i et Middelaar, dog snarest noget derunder paa Grund af det uheldige Efteraarsvejr. De Beholdninger af alle Slags, hvormed det nye Aar gaaes imøde, ere derfor i det Hele taget bedre end ved Begyndelsen af Aaret 1880.

De Savn, der føles i Landbrugsvirksomheden, hidrøre fra Landmanden selv og have deres Grund i Bedhængen ved det Gamle og ofte Mangel paa Villie til at gennemføre det Nye ordentlig, samt i Mangel paa Lærelyst. Det, Agerbruget her paa Egnen i sin store Almindelighed nærmest lider under, er følgende, — idet jeg blot bemærker forud, at De jo nok veed, at jeg holder paa Kenbrak, og at jeg ikke troer Rodfrugtdyrkning i Almindelighed vil kunne betale sig i større Mængde her paa Egnen: 1) Mangel paa Kraft i Jorden, navnlig hos Gaardmændene, fordi de endnu ikke fodre kraftig nok og ikke passe Møddingen omhyggelig nok. 2) Urene Jorder, fordi Brakmarkerne ikke passes godt nok, fordi man ofte sommerbrakker eller halobrakker, samt fordi der i Reglen ikke anvendes Omhu nok for at forhindre, at Ukrud ved Hegn og Beje kaster Frø. 3) Mangel paa Omhu ved Sædekornet. 4) Daarlige Græsmarker, fordi Jorden ikke lægges ud i Kraft, og fordi der ikke vælges rigtige Blandinger af Kløver- og Græsfø, samt fordi der undertiden spares paa Udsæden, maasse ogsaa fordi Frøet ikke altid er godt. 5) Utilstrækkelig Vandafledning, fordi Dræning endnu ej er udført alle Steder, hvor Jorden trænger, og fordi der vises Forsømmelighed med Grøst og Vandløbs Oprensning. 6) Urigtig Fremgangsmaade ved Opdræt og Tillæg af Heste og Kvæg. 7) Mangel paa Omhu ved Mælken's Behandling. Alle disse trange Sider ved vort Landbrug have deres Grund i Befolkningen, som ikke har Lyst til at lære. Svendborg Amts landøkonomiske Selskab formaaede ifjor Hr. Dyrsløge Brun-Pedersen, Sophienlund, til at rejse omkring i Svendborg Amt og holde Foredrag om Hestes Beslag samt om Op-

dræt og Tillæg; men han maatte i Reglen holde sine Foredrag for 10 à 20 Tilhørere, skjøndt Afdgangen var fri for Alle.

Egnens Kvægrace maa i Reglen kaldes god, og der findes mange Gaardmænd, hvis Køer, ved passende Fodring og Pleje, med Lethed ville kunne give i Gjennemsnit 6000 Pd. Mælk pr. Ko om Aaret. At der gjøres Fremskridt, sees af den stadige Lyst, som Gaardmandsbøtne vise til at komme ud og lære Mejeri, og det viser sig ved et større Mælke- og Smørudbytte i det Hele paa de mindre Gaarde. Flere Enge anlægges som gode Bandingsenge, hvorimod Dræning, som før nævnt, burde fremmes noget mere. Der gjøres stadig Forsøg paa Forbedring af Plove, hvoraf snart findes en Uendelighed af Former. Det, hvorefter der navnlig stræbes, er at faa Plove, som kunne slippe Jorden og derfor gaa dybere uden at overanstrenges Hestene. Ristplove og Staalplove vinde derfor Udbredelse.

Fra det nordøstlige Fyen. Udbyttet af Landbruget i det forløbne Aar maa for denne Egn's Bedkommende kaldes meget tilfredsstillende. Især har Udbyttet af Kornavlén været meget godt, medens Kreaturholdet vel næppe har givet mere end i et almindeligt Aar. Det gode Aar har i væsentlig Grad lettet, men vel ikke hævet de økonomiske Vanskeligheder, som enkelte Landmænd kunne have at kæmpe med. Flertallet af Landmænd paa denne Egn er dog i den Henseende godt stillet. Ejerne ere i Almindelighed ikke overbebyrdede med Prioritetsskjæld, men maaffe nok enkelte af dem samt af Forpagterne kunne have Brug for en større flydende Kapital, end der staaer til deres Raadighed. Af Ejendoms-handler have kun faa fundet Sted, til meget høje Priser. Savnet af fornøden Driftskapital føles vistnok af Adskillige; maaffe savne dog endnu Flere den fornødne Intelligens og Sagkundskab for at kunne følge med Tiden. Sausen for bedre Kornvarieteteter, Sædekorn o. s. v. vinder stadig Fremgang; dog er Flertallet, især af mindre Jordbrugere, langt fra blevet opmærksomt paa Fordelen herved endnu. Derimod er Sausen for et bedre Husdyrhold i mere almindelig Fremgang; det kendes baade ved et omhyggeligere Valg af Kreaturerne og ved, at en bedre Fodring bliver stedse almindeligere. Opdyrkingen er her ingen Lejlighed til. Af Udtørringsarbejder kendes kun en Inddæmning under Baroniet Schelenborg, som er under Arbejde. Adskillige af de mindre Jordbrugere dræne fremdeles, men ellers vides ingen egentlige Grundforbedringer at være udførte. Der er bygget en Del, og det synes, som der i dette Aar vil blive bygget ikke saa lidt; Teglværkerne her paa Egnen have ialtfald udsolgt. — Det sidste nye Redskab, som her har vundet alminde-

lig Indgang, er Ringtromlen. Strælleplove, af hvilken flere Former have været prøvede, har vundet megen Opmærksomhed og har maasse en Fremtid for sig. — Arbejdskraften har været og er fremdeles tilstede i rigeligt Maal; nogen trykkende Arbejdsløshed er dog næppe at frygte.

Fra Egnen Syd for Horsens. Landbrugets Aarsudbytte maa for denne Egns Bedkommende kaldes tilfredsstillende, thi dels har Høsten, navnlig med Hensyn til Kornudbyttet (mindre m. S. t. Hø og Rodfrugter) været god, og dels ere Priserne, saavel paa de dyrkede Produkter som paa Kornet, upaaalagelige; men ikke desto mindre maa man vistnok sige, at en stor Del Landmænd arbejde under et økonomisk Tryk, thi om Forrentningsbyrden ogsaa kan bæres i et Aar som det nærværende, saa bliver der dog kun sjældnere et Overskud tilstede, hvorved enten et uheldigt Aars Underbalance kan dækkes, eller hvorved der kan vindes Midler til Udførelsen af saadanne Arbejder og Forbedringer, som kunne bære Frugter i Fremtiden. Og dette mener jeg dog skulde være Tilfældet, naar Landbrugets Tilstand skal kaldes sund, thi vi leve og arbejde jo ikke blot for Nutiden, men ogsaa for Fremtiden. Ganske vist, dersom vi vare garanterede, at vi en Række Aar ikke fik lavere Priser paa Produkterne end de nærværende og ikke noget ringere Høstudbytte end det sidste Aars, da vil jeg indrømme, at Tilstanden var heldig, — thi der vilde da blive arbejdet med Alvor, det vil sige, de smaa Overskud, der saa kunde ventes at fremkomme hos de Stræbsomme, vilde blive anvendte med Kritik, Forsigtighed og Tænksomhed —, men have vi skjellig Grund til at vente dette? Hvis dette Spørgsmaal maa besvares benægtende, som jeg antager det maa, gjentager jeg, hvad jeg ovenfor sagde: Forrentningsbyrden er for høj. Maasse fordrer denne Ytring en nærmere Forklaring, og jeg vil da begynde med at sige: en Arbejder er sin Løn værd. Men den Mand, der driver en Landejendom, ligegyldig enten han er Ejer eller Forpagter, hvis han fuldt ud skal forrente dens nuværende Salgsværdi (sædvanligvis jo til 4 à 6 %), svare alle Byrder og Afgifter, vedligeholde ikke blot Jordens Produktionsevne, men ogsaa Ydeevnen hos sin Besætning og vedligeholde sine Bygninger og sit Inventarium saaledes, at ingen af disse Dele forringes — en saadan Mand faaer ikke en Løn, der staaer i Forhold til hans Arbejde. — Dette stadfæster Erfaringen ikke, vil der maasse indvendes, men saa svarer jeg: Grunden dertil er, at Landbruget er en Bedrift, paa hvis forskjellige Grene der kan tæres i længere Tid, uden at det mærkes, men Kæberiet bliver alligevel engang opdaget, om ikke før, saa af Eftermanden i Bedriften. Den for høje Afgift twin-

ger alt for mange Landmænd til at øve Køveri, — thi leve ville og skulle de dog —, men dette er, som sagt, ikke til Gavn for Landbrugets Udvikling. At der altid er den Slags Folk i enhver Levevej og altsaa ogsaa i Landbruget, veed jeg vel, og at de ikke ville forsvinde, selv om Afgifterne bleve betydelig mindre, veed jeg ligeledes (da mange jo saa ville fristes til enten at arbejde mindre eller til at leve slottene), men derfor faaer jeg dog lige godt Ret i, at det er uheldigt for Landbrugets Udvikling, naar dets Udøvere ikke kunne faa en passende Løn for deres Arbejde, og naar de, der med Risiko anbringe deres Kapitaler i Landbruget, ikke af disse kunne faa en Rente, der staaer i Forhold til Risikoen. Jeg tænker herved ikke paa de Landmænd, der sidde, som man siger „grundmurede“ i det, saadanne som eje deres Gaarde, thi de maa nøjes med en almindelig Rente, men paa den store Masse af Landmænd, som kun eje $\frac{1}{3}$ eller $\frac{1}{4}$ af deres Ejendomme, og som jo altsaa til Sikkerhed for deres Kapital kun have de løse Børdier, der saa let kunne forringes, som f. Ex. Gjødningen, Besætningen o. s. v.; men som ogsaa netop, fordi de have Dngtigheden til at kunne manøvrere med saa løst anbragte Kapitaler, bør have en højere Rente af disse end den sædvanlige. Saaledes er det dog som oftest i andre Næringsveje, som f. Ex. i Handelen, Industrien og Fabrikdriften. I vort Landbrug derimod er Forholdet hyppigst et saadant, at det bliver Ejerne af Prioriteterne (navnlig naar disse gaa henimod de $\frac{3}{4}$ af Ejendommens Værdi, men altsaa dog Kapitaler, der ere anbragte mod fuldkommen betryggende Sikkerhed), som faa den højere Rente: 5 à 6 0/0, medens derimod Brugereren eller Ejeren af den sidste Fjerdepart kun faaer 3 0/0 eller endnu mindre. Dette er jo noget aldeles urimeligt, thi det omvendte burde jo være Tilfældet; men — eftersom vi jo ikke have bunden Rentefod, og Kapitalerne jo kunne søge, hvorhen de ville — er der vel ikke noget at gjøre derved; vort Haab maa vel staa til, at Opsamlingen af Kapital her i Landet efterhaanden vil blive saa stor, at den, naar den vil anbringes sikkert, maa nøjes med 3 à 3 $\frac{1}{2}$ 0/0. Og man skulde næsten tro, at den almindelige Mening var, at dette vil ske, thi de Ejendoms-handler, der finde Sted her paa Egnen, ere kun faa og ikke til synderlig lavere Priser, end vi havde for 5 Aar siden. Folk holde altsaa, selv om de finde, at Landbruget er en urentabel Forretning, dog fast ved det, de have, men dette kan naturligvis ogsaa have sin Grund i Frygten for at komme ind i det Ubeskjendte, hvad der jo er fuldkommen berettiget, ogsaa i, som foran nævnt, at man foretrakker at drive Køveri (i Begyndelsen er det Sparommelighed, men naar denne drives over en vis Grænse,

bliver den til den sidstnævnte Næringsvej), blot for en Tid, mener man, indtil de opadgaaende Konjunkturer atter indfinde sig.

At nævne bestemte Retninger, hvori Landbrugsvirksomheden hæmmes, falder mig vanskeligt, thi af det foran anførte vil det kunne skjønnes, at det forekommer mig, som om der gennemgaaende eller da ialfald som Regel er en Stagnation i Udviklingen, og naar der spørges, om der er Bestræbelser efter at benytte bedre Kornvarieteter og efter at forbedre Græsmarkerne, da maa Svaret være, at dette kun i ringe Grad er Tilfældet, hvorimod jeg snarere vil mene, at Sansen for et bedre Kreaturhold er noget vaft, thi ikke blot lægges der mange Kreaturer til, men i Reglen ogsaa paa gode og trivelige Køer, og man søger yderligere at paastynde Triveligheden ved at fodre Ungkøet med Rodfrugter. Disjes Dykning vinder nemlig ogsaa nogen Fremgang, og naar Bønderne slaa ind derpaa, da er det væsentligt, fordi de indse, hvor værdifuldt et Foder Køerne afgive til Ungkvæg og Fedekreaturer. Af Grundforbedringer, troer jeg, at Byggearbejder fremmes mest; i Benyttelsen af nye Redskaber spores der kun ringe Fremgang. Arbejderforholdene maa vel kaldes ret tilfredsstillende. Der er Mangel paa Mejeripiger, og deres Løn er i Stigning, hvorimod der er rigeligere med Karle, hvis Løn varierer fra 120 til 200 Kr. aarlig efter Dygtigheden. Daglønnen til Daglejere er foruden Kosten $\frac{2}{3}$ á 1 Kr. efter Aarstiden, hvilket jo i Forhold til de nærværende Kornpriser er lidt nok, men der hjælpes derpaa ved at komme de mest Trængende til Hjælp med frivillige Gaver, og Mangel paa Arbejde er her ikke, thi dels er Arbejdsklassen her ikke stor, og dels finder en Del — foruden ved Tærffe-arbejde, som iaar er lønnende — Bestjæftigelse i Stovene, som Egnen jo er ret godt forsynet med.

Fra Horsens Omegn. Landbrugets Aarsudbytte har i det forløbne Aar været godt. Landmændenes økonomiske Stilling er forskjellig i denne som i andre Egne, dog maa den her i Almindelighed kaldes god, og at Kapitalerne i Sparekasser og Banker voxe og blive rigelige bære Vidnesbyrd derom. Ganske vist gives ikke saa Ejendomsbesiddere, for hvilke Forrentningsbyrde er trykkende; Forholdene ere forandrede, idet Salget af Fæstegods har foranlediget en Udparcellering af en Del Ejendomme og derved Bygnings- og mange andre Udgifter, og det, som f. Ex. en Gaardejer formaaer at erhverve i en almindelig Virksomheds Periode i Formue i Nutiden, staaer langt fra i samme Forhold til Ejendoms- Inventar- og Besætningspriser som længere tilbage i Tiden, og selvfølgelig maa Laan benyttes mere og Formuen deles mere. Men det er her meget sjældent, at Byrden ikke kan bæres. Ejendomspriserne kunne heri Egnen

figes at have været staaende i en Række Aar; de ere ingenlunde gaaede lavere, og Ejendoms-handler ere sjeldne.

Det maa indrømmes, at Sansen for et bedre Husdyrhold vinder i Udbredelse, men det gaaer langsomt fremad, og efter denne Egns Forhold vilde det med Lethed kunne gaa hurtig fremad. Regulering af de større Vandløb trænger denne Egn til, hvorved forskjellige Forbedringer af tilgrænsende Enge vilde blive mulige. Byggearbejder ere ingenlunde faa. Arbejdsforholdene have i det afvigte Aar været tilsvarende de tidligere, Arbejdslønnen ligeledes. Arbejdsløshed paa Landet er endnu ikke sporet, men farlige Vinterarbejder som Dræning, Mærgling m. m. ere sjeldne i denne Egn. Paa Maltkepiger er der jævnlig Mangel; en Del faaes imidlertid fra Sverig. Ogsaa er enkeltvis Arbejdskraften i Noemarkerne bleven for knap.

Fra Væltostegnen. Landbruget her staaer vel i Almindelighed ikke længere tilbage end mange andre Steder; og med Hensyn til Rodfrugtdyrkning er det vel en af de fremmeligste Egne; men Sansen for Forbedringer ud over det allernødvendigste er ikke stor, og der er vel ogsaa Grund til at undskyldte den mindre Jordbruger noget derfor; thi hvad f. Ex. nytter det ham at skaffe sig finere Kornvarieteter; Forbrugerne sige: vi kunne ikke bruge saa smaa Partier, og Kjøbmændene sige: vi kunne ikke holde saa mange forskjellige Varieteter fra hinanden, det maa blandes sammen det Hele; den finere Kornsort er jo i Reglen ogsaa mere fordringsfuld og kræver velbehandlet og kraftig gjødet Jord, for at give rigeligere eller i alt Fald ligesaa stort Udbytte som de grovere Sorter; og dette findes kun meget sjældent hos de mindre Jordbrugere. Og det er med Kvægholdet, som det er med Korn dyrkingen, de bedre Racer tør de mindre Jordbrugere ligefrem ikke lægge sig efter, thi de fordrer en rigelig Ernæring for at kunne svare sig, og er der endelig nogle enkelte iblandt, der driste sig til et Forsøg med Fedningen, hvor skal han saa hen med det, naar det er særdigt til Afgang? Det skal da igjennem Handelsfolk, og disse ville tjene og tjene dygtig, thi de tage bl. a. Hensyn til, at Bonden kun har et eller et Par Kreaturer til Afgang, og tabes der paa disse, kan man ikke saa Erstatning ved en ny Handel med ham. De bedre Maltkacer fordrer ogsaa et kraftigere Foder, for at kunne betale sig, og da kommer atter Banstueligheden ved Afstærningsforholdene med Mejeriprodukterne; thi den mindre Jordbruger maa i Reglen nøjes med næstlaveste Notering paa Smørret, og Grosfererisocietetets Notering strækker sig fra 60 indtil 132 Ore, hvilket er over det dobbelte mere for det bedste end for det daarligste. Nej, det er atter og atter en lettere

og bedre Affætningsmaade, der maa til, og det er den vanskelige og daarlige Affætningsmaade, der er Hæmskoen for hele det mindre Landbrugs Fremskridt; naar den mindre Jordbruger mærkede, at der blev bekjendte lette Afgange til god Affætning for virkelig gode Varer, saa kom Fremskridtet sikkert ogsaa. Men man kan da spørge om, hvorledes kan da den mindre Jordbruger bestaa, thi Skatter og Afgifter og Livsfornødenheder ere i stigende Pris, — ja mere end Prisen for simple Landbrugsprodukter i de sidste 10 Aar? Og da maa man dertil svare, Grunden er, at 1) dels have de ikke stor Gjæld paa deres Ejendomme; 2) dels holde de en storartet Økonomi i alle mulige Retninger baade med Hensyn til Leve- maade, Folkehøld og Landbrugsrekvisitters Vedligeholdelse; 3) dels have de stor Indtægt af deres Heste og Hestetillæg; thi de fleste Gaardmænd have derved en Indtægt fra 400 indtil 1000 Kroner og derover, og Mange have større Indtægt af disse end af deres Kvægbesætning. Til Støtte for denne saa vigtige Indtægtskilde for den mindre Jordbruger burde der gjøres mere end hidtil, og jeg skal blandt mulige nyttige Foranstaltninger tillade mig at nævne, at der vist burde lægges mere Vægt paa Hopperne, end der nu skeer; der burde uddeles mange flere Præmier til Hopper, man burde søge, maasse gjennem en Forening i dette Øjemed, at redde Hopper, der fortrinlig egnede sig til Følhopper, fra, saaledes som nu, at gaa tabt ved at sælges til Kavalleriet eller Sporvognene eller til Udførsel.

Fra Aarhus = Manderseggen. I Almindelighed arbejde de fleste ældre Landmænd, navnlig den jevne Gaardmandsklasse, ikke med økonomiske Vanskeligheder eller under større Forrentningsbyrde paa Ejendommene, end disse med Lethed kunne bære, hvorimod næsten alle yngre ligesom ogsaa nogle ældre Landmænd have saa megen Gjæld og store Prioriter, at det i trange, mindre gode Aar er dem vanskeligt at bære Forrentningen og ved Siden deraf at bekoste nødvendige og hensigtsmæssige Forbedringer, hvorimod dette tildels nok kan udføres efter et saa godt Aar som sidste. Der har i den sidste Tid, siden Høsten, fundet mange Ejendoms-handler Sted her i Egnen af især mindre Bøndergaarde paa 2 til 5 Tdr. Hartkorn, med fra 25 til 60, ja 70 å 80 Tdr. Land til jævnt gode Priser, dog ikke slynderlig højere end i de sidste Aar. Priserne variere med Besætning og Avl fra 5 til 8000 Kr. pr. Td. Hartkorn eller efter Jordens Bestaafenhed fra 400 til 1000 Kr. pr. Td. Land, Ager og Eng, men saa gaa Kjøer og Dørdrev med i Kjøbet. I de tidligere 2 å 3 sidste Aar søltes der ofte Savn paa let Afgang til billige Pengelaan og derved hæmmedes mangen driftig Mand i at drive et

mere rentabelt Agerbrug og Kvæghold, men da Penge nu ere billige og lettere at faa paa sekundære Aaen, er denne Hæmsko hævet. Vestræbelsene efter Saafød af gode Kornvarieteteter, forøget Rodfrugtdyrkning og tykkere Besaaing samt gjødningskraftigere Udlæg af Græsmarkerne vinde stedse nogen, om end kun liden Fremgang her i Egnen. Derimod har Sansen for et bedre Husdyrhold vundet god Udbredelse, som bemærkes ved, at der holdes gode Bedækkere af Hingste, Tyre og Bødere, samt ved at Tillæg søges, hvor der er noget godt til Afstamning. Desuden opdrættes og fodres nu kraftigere end tidligere hos den største Del af Landmændene heromkring. Her i Egnen er nu snart alt opdyrket, undtagen i Kjør, sure Enge og Mosehuller, og dermed fortsættes stadig, hvor der er noget, som egner sig til Opdyrkning, ligesom og ved Dræning og aabne Grøfter at tørlægge de Jorder, der have Trang dertil, men egentlige Søndtørringer finde ikke længere Sted. Byggeforbedringer, som have hvilet i nogle Aar, begynde nu atter at faa Fremgang. Af nye Redskaber er Ringtromlen i denne Sommer anskaffet mange Steder, og man roser almindelig dette Redskab samt finder sig godt tilfreds dermed. Ligeledes er i dette Efteraar anskaffet og benyttet Strælleplove med flere Jern, men derom kan jeg intet meddele. Undergrundsploven vinder ogsaa mere Indgang og benyttes forud for Koer, som jeg har seet god Nytte af. Forøvrigt forbedres stadig vore ældre Redskaber af Plove, Harver etc. ligesom og Valsevarter anskaffes ved Tærstemaflinernes Hestegang, for at valse Havre især til Hestene og til Kreaturerne.

Fra Hobroegnen. Kornafgrøden er baade stor og af god Kvalitet, og hertil kommer gode Priser, især for Rug, hvilken er den vigtigste Salgsføde her for Egnen. Af Kvæget har Udbyttet ogsaa været godt. Fedekvæget kostede gode Priser sidste Foraar, og det magre Kvæg var dyrt i Efteraaret. Faarepriserne og Lammepriisen vare jævn gode i Efteraar og Sommeren, og Hestepriiserne ere stegne betydelig iaar fra den lave Pris, der betaltes for 2 Aar tilbage. Føl ere derfor ogsaa betalte meget dyrt i dette Efteraar, og paa Grund af den store Efterspørgsel fra Slesvig ere mange Føl gaaede herfra Egnen derop. Svinepriserne have ligeledes været høje, saa høje som de ikke have været paa flere Aar, og for Smør har Prisen været god hele Aaret. Naar hertil kommer, at Græsset var rigeligt og kraftigt, om ogsaa Rigeligheden ikke var saa stor som de 2 foregaaende Aar, saa at Husdyrene i afvigte Sommer have udviklet sig og ydet et godt Udbytte, saa er det klart, at Indtægten af disse ligeledes har været god. Vi kunne derfor regne 1880 til et rigtig godt Aar for

Landmændene her i Egnen. Landmændene her sidde for største Delen godt i det. Høsten har i de sidste 3 Aar været god og Udbytten godt af Agerbruget i sin Helhed. Landmændenes Gjældsforpligtelser ere i Reglen ikke større, end at de selv med mindre gode Aar kunne overkomme at svare deres Afgifter og Renter, naar de ikke ville vove sig for langt ud med Grundforbedringer, men da Jorderne ikke ere de frugtbareste, og Agerbruget her befinder sig langt tilbage for det, der drives i andre Egne her i Landet, saa vil der meget let kunne opstaa økonomiske Vanskeligheder, hvis disse gode Aar lokke Landmændene til baade at stille større Fordringer til Livsfornödenhederne og anlægge store Kapitaler i Grundforbedringer, som ikke hurtig afbetales. Befolkningen her har stillet smaa Fordringer til deres Livsfornödenheder, men ogsaa smaa Fordringer til deres Udbytte af Jorden; kunde de bibeholde den første Fordringssløshed, og ved mere Arbejde og Tænkomsomhed afløste Jorden et større Udbytte, vilde der selvfølgelig stiftes Kapital til de mere varige Grundforbedringer. Gaaes der derimod ikke denne Vej til Fremhjælpning af Egnens Landbrug, ville økonomiske Vanskeligheder meget let og hurtig kunne opstaa, naar Forholdene blive mindre gunstige for Landmanden. Efter mit Kjendskab til Befolkningen har jeg imidlertid den Mening, at den i den Retning vil være fornuftig. Af Ejendoms-handler har der ikke fundet ret mange Sted, men de Handler, der ere skete, ere til vigende Priser. Flere have udbudt deres Ejendomme til Salg til stadig nedfattede Priser, uden at Handel har kunnet finde Sted. Dette tegner til, at Begjæret efter Landejendom ikke er stort, og at Kjøberne ere blevne mere ædruelige i deres Beregninger.

Det, Landbrugsvirksomheden savner mest her, er Indsigt hos Landmændene om de Fordringer, Kulturplanterne stille til Jordens Kultivering og Rensning, og denne Mangel paa Indsigt gjør, at der gennemsnitlig mindst kan regnes 2 Fold mindre Udbytte paa det dyrkede Areal. Navnlig er Rensningen af Jorden saa overordentlig slet. Dernæst føles der et stærkt Savn af et bedre og fordelagtigere Husdyrhold. Vort Kvæg her har i Reglen smukke Former, men er af for langsom Væxt og for daarlige Malkere, og naar Kvæget skal omsætte saa stor en Del af Agerbrugets Produkter som her i Egnen, saa er det Tab, der lides her, omtrent lige saa stort som det, der tabes ved mangelfuld Jordkultivering. Det er imidlertid Savn, som enhver Landmand med fast Villie og lidt forsøget baade aandeligt og legemligt Arbejde kan faa afhjulpet, hvorimod det 3die Savn her for Egnen, nemlig Vanskeligheden ved at faa dygtige, paalidelige og tro Arbejdere er vanskeligt at faa afhjulpet. Heldigvis ere Arbejderforholdene ikke saa vanskelige som for saa Aar tilbage,

men da der er knap Tid paa Arbejdere her i Egnen, er man nødt til at søge disse fra andre Egne, og man faaer saa selvfølgelig langtfra af de bedste; — isørigt er dette vel et Onde, der altid har været, men hvorover der altid klages, da Savnet altid er nyt.

Kodfrugtdyrkningen vinder nu saa smaat Indgang, og det laaber til, at Sansen for bedre Kornvarieteteter, Saasæd og Græsmarker begynder at vækkes, men det er da lige i Begyndelsen. Sansen for bedre Husdyrhold begynder ogsaa at vækkes, men det er langtfra, at det endnu er blevet en Livsag. Indførelsen af nogle faa Korthornstyre er jo kun et Tegn paa, at Befolkningen føler Savnet af et hurtigere vokende Husdyr. Hvad Behandlingen af Kvæget angaaer, da har man her i mange Aar givet Kvæget en omhyggelig Pleje og god Kost, men da Kvæget fra Fortiden har været af en haardsør, langsomt vokende Race, saa har dets Udvikling ikke kunnet følge Skridt med Behandlingen, især da der hele Tiden har været holdt mere paa Formen end paa Udviklingen. Opdyrkningen af Hederne strider jævnt og raft fremad, og paa den Maade, Opdyrkningen nu drives, vil der om 20 Aar ikke være stort tilbage af de store Hedearealer, der for 20 Aar siden indtog den største Del af Arealet her i Egnen. Af Udtørningsarbejder af større Udstrækning kjender jeg ingen, og dog findes her store Kjerstrækninger, der ved Uasænkninger og Udgrøftning kunde forbedres meget; men saadanne Arbejder fordrer mere Intelligens, Kapital og Arbejdskraft, end der for Tiden raades over. Af Byggearbejder er der i 1880 ikke foretaget flere end i et sædvanligt Aar. Nye Huse rejse sig jo hist og her paa Hederne, og Landbrugsbygningerne paa Gaardene forbedres og ombygges, efter som Tid og Kræfter tillade.

Af nye Redskaaber have Ringtromlen og Skralleploven holdt Indgang i flere Aalsbrug sidste Aar. Arbejdslønnen er fra 110 til 160 Kroner for en Arbejdskarl, fra 80 til 100 Kroner for en Pige. 50 Øre daglig om Vinteren og 1 Krone om Sommeren for en Daglejer paa Husbondens Kost, og 1 Krone til 1 Krone 25 Øre om Vinteren og 1 Krone 50 Øre om Sommeren, i Høsten 2 Kroner paa hans egen Kost.

Fra Bendskjævel. Aarsudbyttet har været usædvanlig heldigt. Kornhøsten var fortrinlig, saavel hvad Straa som Kjerne angik. Engene holdt ej af Tørken i Foraaret, og de have kun givet Middeludbytte, og Kloverhøsten har overalt været meget ringe; ikke saa Steder blev Kvaliteten ogsaa ødelagt, da Regnen endelig kom. Mejerierne gavede sidste Vinter daarligt Udbytte, fordi Salmen var uadvasket og slet bjerget, men Sommerudbyttet har været godt. Fodningen har givet godt Udbytte saavel for de ind-

købte som for de opdrættede Dyr's Bedkommende. Koeavlens har givet Gjenneffnitssavl, men tog flere Steder Skade ved den tidlig indtraadte Frost. De høje Svinepriser have hjulpet til at forsøge Mejeriindtægten. — Gjenomsalg ere ret almindelige og Priserne gaa jævnt opad, ligesom der gives mere i Forpagtning nu end for nogle Aar siden. — Udviklingen hæmmes hos os, væsentlig fordi der mangler Kapital til at anbringe i Jorden, og fordi de store Vandløb ere i en slet Forfatning; dog arbejder Sjørring Amtsråd meget energisk paa at faa denne Mangel afhjulpen. — Rodfrugt dyrkningen vinder aarlig stor Udbredelse og afløser paa flere veldrevne Gaarde Brakken, og man har et meget godt Resultat deraf. — Det jydskt Kvæg arbejdes der stærkt paa at faa udviklet efter Tidens Fordinger. Gode Tyre sælges til høje Priser og Tillægskulve saavel Tyre som Kvier betales omtr. 12 Dage gamle med 50 Kr. og derover. Den ældste og bedste Besætning i Vendsyssel er Birkelses, og Kalvene derfra ere meget søgte. Landbosforeningen arbejder ogsaa for Udviklingen ved høje Præmier og Udstationering af Tyre. Indførelsen af Korthorn vinder heldigvis ikke Indgang, det har viist sig, at vi kunne undvære det.

Fra Nors. Aaret 1880 vil ganske vist staa som et Mærkeaar i Agerbrugets Historie; thi det maa nok siges højt, at dette Aar har været et Guldnaar, som kun saare sjældent mere end en Gang vender tilbage i en Mennefsaalder. Aaret begyndte med gode Priser paa Produkterne, Foraars og Sommer forløb under heldige Bejrforhold, og en god og rig Høst bjergedes i fortrinligt Bejr, og fremdeles vedblev de gode Priser paa Landmandens forskjellige Handelsartikler. Det er ogsaa kjendeligt paa Landmandens hele Bedrift paa alle Omraader; der er mere Fart i det Hele, han ligesom arbejder med friere Hænder, med større Birkelyst; han evner mere og vil gjerne fremad som fornuftig Fremfrittsmand; men det økonomiske Tryk fra de foregaaende Aar er endnu i saa frisk Minde, saa Efterveerne vel endnu mærkes adskillige Steder, og det forarsager en vis Forsigtighed. I et Aar som det forgangne kommer man vel over de økonomiske Vanffeligheder, men i sin Almindelighed maa det siges, at Forrentningsbyrden er for stor, og man raader ikke over den Driftskapital, som er nødvendig for at aftvinge Jorden et større Udbytte. Det er en Hæmsko, som trykker ikke saa, særlig af de unge Landmænd, der med for lille Kapital købte Ejendom, mens Priserne vare paa Toppunktet, og de tvinges ofte, dels af forsigtig og forstandig Beregning og dels af Omstændighedens Magt, til atter at sælge deres Ejendom. Gjerne at ville indføre Forbedringer, men samtidig at arbejde under Tryk og Savn af de Midler, som

ere nødvendige for at kunne det, ere de Vilkaar, som saamangen ung fremadstræbende Landmand lever under, og som for hans Vedkommende hæmmer Landbrugsvirksomheden. Døg er heldigvis Fler-tallet af Jordbrugerne i saa Henseende mere lykkelig stillet, de ere, som man siger: „over deres Ting“, der kunne soare Enhver sit og, naar Aaret er omme, sætte adskillige Hundrede til Tusinde Kroner i Sparekassen; men der turde vel ogsaa for disses Vedkommende være adskillige Brost at paapege som hæmmende for Landbrugsvirksomheden, og saa turde der vel særlig nævnes, at den værste Hæmmer er med et Ord sagt: Mangel paa Fagdannelse. For hele Dens Vedkommende kan bestemt paapeges, som en stor Hindring for vor hele materielle Udvikling og Velvære den besværlige, tunge og kostbare Forbindelse, vi have med de andre Egne af vort Fædreland, og den Dag vil ikke alene hilses med Glæde, men den vil give Morsland en betydelig forøget Værdi og et godt Stød fremad, da vi saa Lov at kjøre med Jernbane fra Glynør til Skive.

Man erkjender Nødvendigheden af rent og forbedret Sæde-korn og Frø, og dette viser sig derved, at man renser og sorterer det bedre, som man selv avler, og gjør ogsaa smaa Forsøg med fremmede Kornsorter, navnlig af de Sorter, der tilbydes fra Markfrøkontoret.

Kodfrugtdyrkningen har god Fremgang, den skrider langsomt, men sikkert fremad, og den vil forhaabentlig om en søje Tid have vundet Indgang hos hver Enkelt og derefter hævede og indtage sin uundværlige Plads i Sædfkistet. Ogsaa med Hensyn til vore Græsmarker er der kjendelig Fremgang, man gjøder nu som Regel to Gange i Omlobet og vælger sin Frøblanding efter Anvisning og med større Omhu.

Saa skal endnu nævnes som et glædeligt Tidens Tegn paa Fremgang, at Sansen for et bedre Husdyrhold vinder kjendelig Udbredelse, og det bemærkes særlig ved et mere skjonsomt Valg af Tillægsdyr og ved en bedre Røgt og Pleje af Opdrættet. Kampen staaer vel endnu mellem Jydske og Korthornet; men det er utvivlsomt, at det er vor egen gode gamle, hjemlige Race, der har Fremtiden for sig, og det er der ogsaa flere og flere, der faa Djnene op for, saa ikke mindst paa dette Omraade kan man glæde sig ved Fremskridt i det forløbne Aar, og det fortjener særlig Talsmændene og Forkæmperne for den jydsk Race Vren og Takkens for. Endnu kan nævnes som Frugter af det gode Aar adskillige Grundforbedringer, som Dræning, Mærgling, nye Lader og Stalbe, sundere og mere hyggelige Beboelses-Lejligheder, — dog gaaer man grumme forsigtig og betænksomt frem i saa Henseende.

Aaret har været et godt og velsignet Aar for Landmanden,

og det har ogsaa været det for den fattige Mand, der er henvist til at tjene sit Brød ved Arbejde for Andre, og er Brødet end dyrt i denne Tid, saa kan den slinke, dygtige og hæderlige Arbejder dog godt gaa Vinteren imøde uden Frygt for sig og sine; thi han vil ikke komme til at mangle Arbejde og — skulde det end ske — saa vil han aldrig komme til at savne den Hjælp af sine Medmennesker, som han saa værdig fortjener. En Forsøgsgaard er der mange, som ønsker; men der er saa, som ere villige til at bringe det Offer, som der kræves. Det er en Sag, som jeg synes, det var ønskeligt, der blev alvorlig tænkt paa og arbejdet for. Tanken om Oprettelse af Fællesmejerier er stærkt i Gjære og kan formodentlig ventes i en nær Fremtid at modnes til Handling. En sliq Foranstaltning vil sikkert i Djebløkket være til fælles Fordel; men om den i Fremtiden vil blive et gavnligt og glædeligt Fremskridt, det turde være et stort Spørgsmaal, og som saadant maa det jo foreløbig staa ubesvaret.

Fra Viborgegnen. Imedens de Igl. Skatter ikke ere forhøjede i de sidste 30 Aar, ere Amtstueskatterne og især Kommuneudgifterne stegne overordenlig; — sidstnævnte med det Dobbelte fra c. 30 Aar siden. Det er Fattig- og Skoleudgifter, der forarsage den voldsomme Stigning; Fattigudgifterne ere ikke stegne, fordi der er Mangel paa Arbejde, men fordi der fremkommer med Tidsaanden en Menneffeslægt, der hellere vil nyde af Fattignæsenet end arbejde og dog ved Siden heraf nyde Livet i højere Grad, end Nødvendigheden bød det i fordums Dage. Aarsagen ligger i den humane Fattiglovgivning og i den lette Udgang til at erholde denne. Pengesforholdene have hidindtil ogsaa været vanskelige, — men have Forholdene, blot ved et godt Aar, allerede forandret sig. Nødvendigheden af den store Fattigbyrde i Forbindelse med den Fejl, at der fra først af ikke er bygget Amts Fattiggaarde, hvor den dovne Arbejder kunde anvises Tvangsarbejde, forarsager, at der nu bygges og indkjøbes Fattiggaarde i Sognekommunerne, hvorved saa Kommunerne faa en stor Byrde, der kunde have været formindsket; paa den angivne Maade faaer hver Kommune nu dels en Fattigbestyrer med Famille at forsørge, og dels Udgifter ved Indkjøb af Fattiggaarde og deres Drift.

Ejendomsandel paa Landet var næsten gaaet istaa — den fremkom mest ved Tvangssalg, — nu have Forholdene allerede forandret sig, og flere Salg til forhøjede Priser have fundet Sted. Den rette Benyttelse af Landet til Overrisling og den rette Maade at blive af med skadeligt Vand har hidindtil ved de gamle

Bandlovsbestemmelser været vanskelig, men herved er gjort en stor Forbedring ved den nye Bandlov.

De klimatiske Forhold forarsage, at man her paa Egnen maa være meget forsigtig med at indføre bedre Kornsorter; forskjellige Forsøg i den Henseende ere mislykkede. Derimod nyder Indførelsen af bedre Kensemastiner, der frembringe renere Sædekorn, god Fremgang, der især for den mindre Landbruger er nødvendig, hvor Haandsoldet med sin ufuldstændige Kensing i den senere Tid var meget almindelig. Nødvendigheden af en tættere og bedre Frøbesaaning af Græsmarkerne har ogsaa vundet Indgang. Dyrskuerne og de høje Priser paa gode Kreaturer af rette Slags have forarsaget en god Fremgang i Valget af Kreaturerne og en bedre Fodring af Opdrættet. Opdyrkning af Hedearealer gaaer jævnt fremad. Den nye Husmandskreditforening fremmer Bebyggelsen af Smaalodder, men om det er til Gavn for Fremtiden, vil Tiden vise. Sagen er meget tvivlsom.

En sand Belgjerning for Iylland er Esbjerg Havn og den lette Udgang til at faa Produkterne og Kreaturerne til England, men den Handelende (Prangerne) klager over, at Fragtpriserne ere for høje, og beklager, at der ingen Konkurrence er, da det forenede Dampskibsselskab derved ene raader for Fragten.

Fra Silkeborgegnen. Det kan ikke skjønnes, at Landmanden arbejder under noget økonomisk Tryk, eller at Forrentningsbyrden er større, end den med jævne Forhold og Produkter vil kunne bæres. Derfra maa dog undtages de Landbrug, som ere bebyrdede med formegen Gjæld, og hvor der ikke er iagttaget den altid fornødne Regel, at sætte Tæring efter Næring. Landejendoms-handlen er, hvad man kalder stille; alligevel skeer der en Del Byttehandel; men kontante Handler foregaa kun meget enkeltvis. Prisen er meget trykket, vel 10—15 pCt. lavere end før Høsten i 1877. Man skulde synes, at de gode Pengeforhold, som faa at sige allevegne ere tilstede, maatte føre til, at Landejendomme bleve mere attraaede, men alligevel er dette ikke Tilfældet. Hvad der kan ligge til Grund derfor, er ikke let at paa-vise. Man mener, at den amerikanske Konkurrence skulde være en af de væsentligste Hindringer, uden at jeg derfor troer, at den bør tillægges for stor Betydning. Nye Kornvarieteter bestræber man sig ikke videre for, derimod for at skaffe sund og god Saafæd. Rodfrugtaavlen er tiltagen i en kjendelig Grad, og Græsmarkerne skjæntes megen Opmærksomhed, ved at de besaaes med passende Græsarter og gjødes til sidste eller næstsidste Afgrøde. Husdyrholdet har gjort glædelige Fremskridt derved, at Dyrene holdes ulige

bedre, og at man gjør sig al mulig Umage for kun at benytte de bedste Exemplarer til Aul. Opdyrkning og Udtørring af Moser og sibe Jorder har en sund og god Fremgang, ligesom Mærgling, der er en Hovedfaktor, og Dræning, dels med Kør og dels med Kampesten, vinde aarlig Fremgang. Bygningsarbejder fremmes paafaldende meget, og man seer allevegne kun gode og solide grundmurede Bygninger. Denne og omliggende Egne af det Staten tilhørende „Palskovste“ Skovdistrikt, kan man takke for det billige og gode Tømmer til Bjælker, Spær og Lægter. De fleste Behoere forstaa sig paa at brænde Mursten; som en Følge deraf er Bygningsmaterialet billigt. Den efter Krisen i 1877 i forskjellige Retninger indførte Sparsommelighed er desværre ved at tabe sig.

Fra Hammerum Herred. Det forløbne Aar maa kaldes et heldigt Aar for Landmanden her i Egnen, og skjønnes Alt — Landbruget vedrørende — at gaa fremad, om end ikke med hastige, saa dog med sikre Stridt. Forholdene her ere saa ejendommelige og saa forskjellige, at det ikke er muligt at stille Egnens Landmænd i samme Klasse. At den uformuende og begyndende Hedeopdyrker er uheldigst stillet, er en Selvfølge; næst efter ham kommer i Reglen den større Proprietærstand eller Folk udenfor Bondestanden, som med for liden Kapital kjøbe for store Gaarde. Den almindelige Landmandsstand derimellem begaaer sig i Reglen godt her i Egnen; næsten alle forbedre deres Ejendomme og Formuesomstændigheder og betale prompte Renter og Uddrag af de Penge, som af de forskjellige Instituter, saasom af Kreditforeningerne i Ringkjøbing og Viborg, nu i stor Udstrækning af Husmandskreditforeningen, af Herning Sparekasse og Hedebanken ere saa lette at erholde, naar der kun kan stilles god Sikkerhed.

Af Ejendoms handler har der i det sidste Aarstid vel ikke sundet ret mange Sted og mest til Folk fra selve Egnen, og det er paa en Maade ogsaa heldigt; thi de kunne bedre begaa sig end de, der komme fra en fremmed Egn. Priserne ere hverken høje eller lave, men synes i det Hele fornuftige og naturlige.

Det, der altid har trykket Hammerum Herred ned, er ubetinget den affides Beliggenhed og store Afstand. Det har for 30 à 40 Aar siden været 2de strenge Dagsrejser at komme hertil f. Ex. fra Aarhus, og alle Produkter, som skulde sælges, tabte for stor en Del af Værdien paa den lange Rejse til sidste Affætningssted, — til at der blev noget ordentligt Nettoudbytte for Producenten. Dette vil forstaaes, naar oplyses, at ældre Folk i de forskjellige Egne af Herredet, handlede dels i Holstebro, Ringkjøbing og Varde, dels i Horsens, Vejle, Aarhus, Randers

og Viborg!! Forholdene have forandret sig utrolig, siden der blev anlagt Chausseer paa Kryds gennem Herredet, og siden Silkeborgs Anlæg, men især og fornemlig siden Byen Hernings Opkomst. Denne Handelsplads kan nu i Handelsomsætning dristig sættes i Klasse med mange af Landets mindre Byer; det viser sig, at det omkringliggende Land producerer af Alt langt over de dristigste Forventninger. Men nu, efterat Jernbanen kan i saa Timer forbinde Egnen med den omkringværende Verden, og eftersom Jernbanen nu fortsættes til Vestbanen, nu ventes i den nærmeste Tid en større Fremgang; kun ønskeligt, at Forandringen ikke maatte virke altfor hastig, saa et Tilbagekridt atter — som i den nysoverstandne Pengetrise i 1877 — skal ske. Her er Ejendom nok at virke paa, og naar Opdyrkingen og Forbedringen udføres med Fornuft og af Folk, der have tilstrækkelig Magt til at oppebie Resultatet, kan der i Løbet af saa Aar ventes større Forandring her paa Egnen end maasse paa nogen anden Egn i hele Landet. Skjøndt der er Sands for Forbedring af Alt, hvad der henhører til Landvæsenet, saasom bedre Kornsorter, Kreaturer og Redskaber, saa er det dog ikke derved, Egnens Avlsbrug udmærker sig; thi Formaalet her er snarere det extensive end det intensive Avlsbrug.

Udtørningsarbejder vides ikke at have fundet Sted her i Egnen, men derimod udføres saa utallige Opdyrknings- og Grundforbedringsarbejder, at det vilde være meget interessant, om der kunde samles statistiske Meddelelser og Oplysninger i saa Henseende. Ikke mindst interessant er Anlægget af en 2 Mile lang Jernbane til Befordring a lene af Mærgel ind i en mærgelfattig Egn; blot de nuværende Beboere ej vare saa fattige paa Penge, at de næppe have Raad til at afbenytte det forhaanden værende Gode. Et andet Forbedringsmiddel, nemlig Engvanding, er ogsaa i større Udstrækning udført her i Egnen i de sidste Aar — de 2de sidste Foranstaltninger ved Hedeselskabets, — eller rettere ved Oberstløjtenant Dalgas's Sværskættelse.

Fra Holstebroegnen. Paa Fedelvæg og Faar have Priserne den største Del af Aaret været saa gode, at Fedningen har betalt sig. Kun i Aarets sidste Maaneder har Prisen paa Fedelvæg været daarlig; magert og ungt Kvæg har ogsaa i Efteraaret været udbudt saa rigelig paa Markederne, at Prisen dalede en Del, hvilket hidrører fra, at Forbruget i Hertugdømmerne er aftaget i en betænkelig Grad. Den største Del af Ejendommene ere saa haardt forhæstede, at det vil være særdeles vanskeligt om ikke umuligt at forrente Kapitalerne, naar blot et Par uheldige Aar indtræffe. Her finder ikke mange Ejendoms handler Sted, heller

ikke endnu mange Tvangsauktioner, men hvor Salg finder Sted, ere Priserne tilnærmelsesvis de samme som i de næstforegaaende Aar; vil man bygge Priser paa de Taxationer, som finde Sted for den vest- og sønderjydske Kreditforening, da ere Ejendomspriserne meget høje, og mange Gaarde taxeres til Priser, som de aldrig have kostet, hvilket vel for Tiden kan være behageligt for Laansøgerne, men den Tid kan let komme, da den nævnte Omstændighed vil virke skadelig.

Den gennemgaaende bedre Kjøgt viser, at Sansen for et bedre Kvæghold er vakt; ogsaa vælges der af Egnens bedste Tillægsdyr; men ved Siden deraf bruges nogen Krydsning med Korthorns-Kvæg, hvilket vel frembringer nogle meget gode Dyr, men flere højbenede mindre gode, og denne Krydsning er efter min Mening, især i den kommende Tid, skadelig.

Fra det nordvestlige Sønderjylland. Det forløbne Aar maa for denne Egn's Bedkommende siges at have været et godt Aar. Græsningen var jævnt god, dog knap i Efteraaret, Høavlen ordinær, Rugen ret god og Vaarsæden meget god; dertil kom, at Vejret hele Sommeren var meget behageligt baade for Folk og Fæ og særdeles gunstigt for Bjergningen, hvorfor alt Foder er udmærket og tillige billig indhøstet. Det tør derfor antages, at det vil give et lille Overskud iaar til at dække en og anden i de sidste Aar paaløben Gjæld. Hidtil har det haft sine Vanskeligheder at faa Prioritetslaan i Ejendommene her, da der hverken var danske eller tyske Kapitaler at faa tillaans; nu synes Forholdene at blive bedre, hvortil Tiendeafløsningen bidrager en Del. Tienden til Kirke og Præst afløses nemlig saaledes, at Yderen engang for alle betaler 18 Gange det aarlige Beløb; Pengene til denne Udbetaling kunne imidlertid laanes hos en Rentebank à 4 pCt., der betales dog $4\frac{1}{2}$ pCt., hvoraf den $\frac{1}{2}$ pCt. i Afdrag, saa Kapitalen er udbetalt om rigelig 50 Aar. Kirke- eller Præstekaldet faaer altsaa af Rentebanken „Rentebreve“ paa det 18 dobbelte Beløb af den aarlige Tiende, og disse Rentebreve overlades da til Laansøgere, mod at Bedkommende giver Kirken eller Præstekaldet en Prioritetsobligation, lydende paa det ved Rentebrevet modtagne Beløb og forrenter for Eftertiden Beløbet med $4\frac{1}{2}$ pCt.; selv bringer han Rentebrevene paa Markedet, og da de for Djeblikket staa i pari, saa er det i Virkeligheden et $4\frac{1}{2}$ pCt. Laan, han faaer; den eneste Ulempe ved Laanet er, at det kun maa gaa indtil 25 Gange den ved Matrikuleringen ansatte Nettoindtægt, og da denne heromkring i Reglen kun er $\frac{1}{75}$ — $\frac{1}{100}$ af Ejendommens Værdi, saa er Laanet kun $\frac{1}{4}$ — $\frac{1}{3}$, dog bidrager det jo til, at der kommer flere Penge blandt Folk. Der er kun ringe Handel

med Jordejendomme; hvor de sælges, er det til lidt lavere Priser end for 4—5 Aar siden. For Tiden er der stærk Tale om et lille Skov anlæg eller en Plantage, for det første paa 100 Tdr. Ld. Hede mellem Stjærhøi og Brøns paa en til Søndernæs og Astrup Kommune hørende Hede; det vil maasse tage nogen Tid, før den paabegyndes, da der jo helst skal tilvejebringes 10—11,000 Kr.

Kvæget er fremdeles i god Pris, og der sørges selvfølgelig ret godt for gode Tyre, hvorefter man næppe kan sige, at Bønderne holde saa stærkt paa de bedste Køer, som ønskeligt er; naar de bydes en god Pris, lade de i Regelen deres unge, gode Køer gaa ud af Besætningen. Arbejdsforholdene ere ret heldige, der er tilstrækkelig Arbejdskraft, men ogsaa Arbejde nok; i denne Tid bliver Fortjenesten selvfølgelig ringe nok, men om Sommeren i Høstet betales et Par Kroner til en dygtig Daglønner foruden Kosten; dog ere de for længere Tid antagne Arbejdsfolk billigere. En ordentlig slink Karl faaer 200 Kr., en Pige 120 Kr. aarlig. Hvis der ikke opdages nye Vanskeligheder ved Centrifugerne, ville de formodentlig med Tiden blive almindelige her omkring, hvor store Byer ligge samlede, og hvor Mælken ved at samles paa et Sted kan udbringes en Del bedre og Smørret laves godt og med liden Besvær imod det, det nu volder, naar hver Husmoder laver sit. Man kan maasse finde det lidt uhyggeligt, at Smørproduktionen ogsaa bliver en Slags Fabrikdrift, men det kan vel næppe undgaaes, naar vi ikke skulle blive tilbage i det stedsfindende Kæp med nye Fremskridt.

Fra Bornholm. Landbrugets Aarsudbytte har her paa Bornholm været særdeles godt i det forløbne Aar; næsten alle Sædarter have givet udmærket godt, saavel hvad Kvalitet som Kvantitet angaaer, ligesom ogsaa Mejerierne have givet god Indtægt. Som Følge af ovenanførte ere de økonomiske Vanskeligheder lettede betydelig, om de end ikke ere fuldt hævdede, men da Penge nu ikke ere saa vanskelige at erholde, bliver jo derved Rentebyrden betydelig mindre, end den har været i de foregaaende Aar, og hvor derfor ikke særlige Forhold støde til, er den i Reglen ikke større, end at den kan bæres, hvor Landbruget drives med Dygtighed og Økonomi. Af Ejendomshandler have her kun været ganske faa, da Sælgerne holde paa de høje Priser, som vare almindelige for nogle Aar tilbage, og kun med enkelte smaa Ejendomme har Tvangssalg fundet Sted.

Med det rigeligere Pengemarked ere mange Savn afhjulpne, men større Vanskeligheder stiller der sig dog for de Landmænd, hvis Ejendomme ere behæftede med større Prioriteter, for at faa

Laan til Udførelse af Grundforbedringer som Dræning, Mærgling og Byggeforetagender samt Opdyrkningsarbejder, hvortil ikke kan stilles Prioritet til Sikkerhed, og hvortil Kreditforeningerne ikke give forøget Laan, uden i det mindste efter at de ere fuldførte.

Der er stor Efterspørgsel efter Tillægsdyr navnlig Kalve og Grise fra de bedre Besætninger her, ligesom ogsaa mange indføres andetsteds fra, og navnlig vinder Anglerracen Indgang mange Steder, ligesom sidste Aars Dyrskue viste betydelig Fremgang.

Fra Egnen mellem Kallundborg og Slagelse. Man kan tydelig mærke, at Landmændene have vundet Kraft og Mod. Naar kun Tøring maatte sættes efter Næring, da har det sidste Aar været gunstigt, og et Aalsbrug, der drives med Kraft og Indsigt, har kunnet give betydelig Indtægt. Til enhver Forretning hører en passende Driftskapital, for at den under almindelige Forhold kan lykkes; saaledes ogsaa med Landvæsenet. Skal en Landmand paatage sig større Prioritetsgjæld, end Ejendommene kan forrente, da er det ikke Landvæsenets Skyld, at en saadan Forretning ikke kan holde sig. Den lette Afgang til at faa Bæxellaan fra Bankerne, har kun været til Fordærvelse for Gaardmandsklassen, hvorved en ikke ringe Del af denne er bleven mer end tilbørlig forgjældet. Laan paa Bæxler kan Landbruget i det Hele taget ikke bære eller staa sig ved. Ejendomspriserne havde hævet sig for nogle Aar siden til en Højde, som i mange Tilfælde syntes overdreven, men en ædrueligere Tilstand afløste den, og har siden vedligeholdt sig. Efter hvad jeg har kunnet erfare, er der saa godt som ingen Ejendomshandler affluttet i det sidst forløbne Aar med Undtagelse af 2 store, nemlig Bødstrup og Søbngaard.

Fra Afsensøegnen. De mindre Jordbrugere her paa Egnen begynde igjen at mærgle deres Jord, da Alt tyder paa, at Jorden mangler Kalk, hvilket jo nok kan tænkes muligt, da det maasse er en c. 50—60 Aar siden, at de mærgledes første Gang. Kunstgødning bliver ligeledes mere og mere brugt her paa Egnen og der bliver særlig lagt Vind paa, at faa gode Græsmarker, dels ved at gjøde til Udlæg, og dels ved Anvendelsen af bedre Græsarter.

Fra Mors. Man er her paa Bøndergaardene ganske gaaet bort fra den Stik at astøjre første og andet Aars Græsmark fra en Side af. Herved opnaar man, da Hestene afæde de Blokke, som Kvæget levrer, at have godt, friskt Græs hele Sommeren igjennem. Der kan saa maasse næppe græsses saa mange Kreaturer, men vist er det, at Udbyttet af Køerne om Sommeren er

blevet kjendelig større. En anden Bekvemmelighed med Hensyn til Sommergræsningen har man opnaaet derved, at man, naar det hen paa Sommeren begynder at blive knapt med Græsset, sender de Stude, der ere bedst istand, til England. De ere rigtignok sjældent tilstrækkelig fede, men man undgaaer paa den Maade, at hele Besætningen maa nøjes med Sulteføde.

Fra Rudkjøbingegnen. Alt gaaer forøvrigt her i den gamle Gænge. En Del Hede og Kjør bliver Aar for Aar taget under Ploven, og Merglingen deraf viser sig meget lønnende. Dette synes derimod mindre at være Tilfældet paa den gamle letmen dybmuldede Agermark. En lille Gaard i N. Bork, som for nogle Aar siden var dannet af gamle, stærkgjødede Tostejorder, blev da merglet og gav i den første Omgang udmærkede Afgrøder baade af Korn og Græs; men nu i anden Omgang er den, uagtet den bliver dreven godt og gjødet stærkt, gaaet saa meget tilbage, at de høsliggende Jorder af samme Bonitet, som ikke ere merglede ej heller saa gennemgjødede, give et kjendelig bedre Udbytte end denne. Dette Resultat har været alle paafaldende og uforklarligt.
